

KULTÚRA

ROČNÍK XXII. – č. 3

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

6. FEBRUÁRA 2019

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,60 €

Rakúsko nie je len krajina rozprávkových hôr, zimné lyžovačky v Alpách, či salzburskom okolí, ani nie iba Viedeň so Strausovými valčíkmi, Schönbrunnom, Belvederom, Staphansdomom, Kärtner StraÙe, Wienerknabechorom, Wienerstat-soper, Wienerfilharmoniken a ďalšími historickými mestami ako Gratz, Salzburg, Linz, Klagenfurt atď.

Rakúsko je aj forma života a hospodárenia. Tak po rakúsky. Nebudem sa dotýkať tejto problematiky iných okolitých štátov, lebo tam som nežil. Porozprávam len to, čo som zažil na vlastnej koži, nič si nevymýšľajúc.

Rakúskemu hospodárstvu sa darí. Ešte darí. Vďaka státisícim otrokov. Nie lacnejšej pracovnej sily, ale lacnej! Lacnej, ktorá má bližšie - k otrockej.

Neveríte?

Uvediem niekoľko príkladov, posúďte sami.

Rakúsko má nedostatok zdravotných sestier. To by nebolo nič mimoriadne, veď táto boľáčka je ako týfus rozlezená po celej Európe. Pýtate sa prečo? V zdravotníctve som pracoval 44 rokov, tak si myslím, že môžem poskytnúť hodnoverné a pravdivé údaje. Malý skok do minulosti. V rokoch 1976 až 1979 som vyučoval na Strednej zdravotnej škole a zo sestier, ktoré skončili túto školu a nastúpili s entuziazmom na svoje pracoviská, už po troch rokoch v zdravotníctve nepracovali dve tretiny.

Kam odišli? Prečo zradili takúto vysoko humánne povolanie?

Pre neľudské podmienky a vykorisťovanie.

Najhoršie na tom boli sestry v nemocniciach. Na ambulanciách sa to dalo ešte ako-tak vydržať. Malý príklad – zdravotná sestra z detského oddelenia mala na starosti dvanásť detí od narodenia do dvoch rokov. Drobizg musela ráno okúpať, prebaliť, nakŕmiť, ak sa znovu pokakalo alebo zagrcalo, znovu poumývať, prebaliť, rozdať lieky, zísť s nimi na odber krvi, röntgen, stihnúť všetko do veľkej vizity a potom všetko znovu dookola,

MARTIN JANČUŠKA

pokým jej služba neskončila. Ak vypadla niektorá sestra pre chorobu, nedajbože dve či tri, malých pacientov si museli ostatné sestry podeliť. Kúpali sa v pote, aby všetko do vizity stihli. Do mesiaca 5 – 6 nočných, ak sestra bola slobodná, mala smolu, musela slúžiť všetky veľké sviatky, za plat, ktorý bol na hranici prežitia. Ak niektorá sestra ochorela, alebo vypadla, bolo samozrejnosťou, že ostatné sestry ju museli zastúpiť bez náhrady voľna, či odmeny finančnej. Ak si trochu poreptala, odrazilo sa to na odmenách. Mohla ich zabudnúť. Sťažovať sa mohla na lampárni.

Keď zo zdravotníctva odišla, napr. za sekretárku, dostala oveľa vyšší plat, bez nočných, každodennej právnej zodpovednosti a neustálych stresov. A propo nočné. My lekári sme za nočné v roku 1965 dostávali symbolicky jednu korunu, ale v tom istom čase, počas výkonu základnej vojenskej služby, som v plzenskom kraji v Přešticiach dostával za nočnú 100 korún. Koľko dostávali vtedy sestry, neviem. Ale predpokladám – ďakujem pekne.

Dúfam, že to v krátkosti stačí.

Podobná situácia bola i v ostatných špitáloch a samozrejme i v zahraničí. Občas sa i niektorí lekári ozvali.

Na konci 60 rokov minulého storočia bola populárna kniha – Doktor X, ktorú napísal jeden americký lekár – sekundár, ktorý opísal, čo zažívajú v nemocniciach čerstvo skončení lekári. Bez dôkladného zaškolenia, lebo starší kolegovia na nich nemali čas museli pracovať do útoru, soboty, nedele, piatky, sviatky, stále v službe, bez nároku na spravodlivú odmenu.

(Pokračovanie na 3. strane)

Tichá lož nebolí?

Snímka: Timotej Križka

Zdá sa, a vlastne je to už viac ako zjavné, že globálna vojna o podobu sveta sa neskončí skôr, ako sa na ňu vyčerpajú zdroje. Lebo vonkoncom nejde o spor USA a Ruska, ale o vojnu elit odtrhnutých od národov a štátov, ba už dokonca aj od kontinentov a civilizácií, proti pôvodnosti kultúr.

Nie je to nič nové. Stačí si spomenúť na marxistickú inteligenciu v Európe, ale aj u nás, medzi vojnami. Tí naši ľavicoví intelektuáli nemali radi Ludovíta

Konflikt

TEODOR KRIŽKA

Štúra a pohrdali národom práve tak ako tí dnešní kaviarenski liberáli a milovníci slniečka.

Zavretí v ZOO komunizmu sovietskeho typu sme nepostrehli, že nejde o nijaký zápas s komunizmom, len s jeho sovietskou podobou, teda má trockistické pozadie, kde ťažko odlíšiť rusofóbiu od nenávisťi k boľševickému Kremľu.

Nejdem sa zaoberať úvahami, či pád komunizmu v Moskve bol kapituláciou, alebo či to bol úhybný manéver, prípadne či išlo o oboje. Možno sa o tom rozpíšem inokedy. Podstatné je, že ide stále o tú istú západniarsku chuť siahnuť na obrovské teritórium s takmer nevyčerpateľnými zdrojmi. Stačí najnovší príklad, keď podmienkou americkej "milosti" voči ruskému oligarchovi Deripaskovi je obsadenie polovice predstavenstva jeho fabrik na výrobu hliníka Američanmi. Hliník je strategická surovina, bez neho sa nezaobíde letecká výroba, kozmický priemysel a pod. Položme si teda otázku, ako sa zachová oligarcha? A ako sa zachovávajú ostatní oligarchovia, ktorí za mizivú cenu v 90. rokoch prišli k bohatstvu, aké ich v rebríčku Forbes radí na čelné miesta? Ustúpia USA? A čo na to Putin? Ustúpi tiež, alebo sa poddá tlaku zdola a oligarchov priškripne? Kto zvíťazí? Alebo ak bude Putin váhať, ktorá z týchto dvoch strán zvrhne Putina? A kto nastúpi po ňom? Kapitulant, alebo nebudaj diktátor?

Vojna liberálov, obdivujúcich Che Gevaru a Trockého, a vojna obdivovateľov Stalina, to všetko môže vyzeráť ako spontánny proces. Ale v skutočnosti je to vojna klanov. Na Západe je to podobne. Azda len pojmový slovník sa líši. A tak vidíme, že to všade vrie. Len nedávno vo Venezuele pristáli ruské "biele labute", a už tam vidíme pokus o prevrat.

Skrátka, vo svete prebieha vojna na život a na smrť všetkými prostriedkami, nevynímajúc propagandu, ktoré nateraz, chvalabohu vylučujú z účasti supermoderné zbraňové systémy,

Pozor na novú stratégiu presadzovania homosexuálnej agendy

Od 1. januára 2019 je v Rakúsku, ktoré je ešte stále väčšinou katolíckou krajinou, prístupný inštitút manželstva aj pre homosexuálne páry. Najviac zarážajúca je však skutočnosť, akou sa homosexuálne manželstvá presadili do rakúskej legislatívy.

Teraz sa asi divíte, čo to vlastne píšem? Veď ako poslanec musím veľmi dobre vedieť, že zákonodarnú moc predstavuje parlament a o návrhoch zákonov musia hlasovať poslanci.

V prípade zavedenia „homon manželstiev“ v Rakúsku to však inak.

Legislatívnu zmenu, ktorá prístupňuje inštitút manželstva aj

pre dvoch mužov, či dve ženy, presadil do zákona Ústavný súd. Totižto rakúsky zákon jasne definoval, že manželstvo môže uzatvoriť iba muž a žena. Toto ustanovenie homosexuálni aktivisti napadli na tamojšom Ústavnom súde a ten sa vyslovil v tom zmysle, že manželstvo je právo, na ktoré majú nárok aj homosexuálne páry. Súd navyše presne stanovil, ako sa od 1. januára 2019 má dotýčny zákon upraviť.

Sudcovia rakúskeho Ústavného súdu sa tak svojvoľne pasovali do úlohy zákonodarcov meniacich legislatívu. V demokracii však musí existovať presne stanovená deľba

moci na zákonodarnú, výkonnú a súdnu. O tvorbu legislatívy sa stará výhradne zákonodarná moc a súdna moc je na to, aby rozhodovala na základe platných zákonov. Rovnako ako zákonodarná moc nemôže súdiť, tak nemôže ani súdna moc vytvárať zákony. V prípade homosexuálnych manželstiev však rakúsky súd legislatívu upravil podľa svojich predstáv, čím si uzurpoval právo, ktoré prislúcha výhradne parlamentu. Teda nie volení zástupcovia ľudu (poslanci), alebo občania priamo v referende, ale sudcovia rozhodli o tom, že Rakúsko zavedie manželstvá homosexuálov.

Precedens, ktorý sa odohral v Rakúsku, ma naplňa obavou, že homosexuálna lobby sa bude čoraz viac snažiť pretláčať svoju agendu práve cez súdy. Našťastie na Slovensku máme definíciu manželstva ako zväzku muža a ženy ukotvenú priamo v ústave, čo poskytuje tradičnému manželstvu relatívne silnú právnu ochranu. Avšak pri stále viac okliešťovaných právomociach národných štátov hrozí aj to, že homosexuálna lobby sa bude snažiť pretlačiť svoju agendunapríklad aj cez Súdny dvor Európskej únie v Luxemburgu.

Prvý náznak ukázal nedávny rozsudok v prípade homosexuálnej dvojice, ktorá zažalovala Rumunsko, pretože neakceptovalo ich „manželstvo“ uzavreté v Belgicku. Totižto rumunské zákony nepoznajú manželstvo ľudí rovnakého pohlavia, a preto nechceli automaticky udeliť právo na pobyt jednému z týchto „manželov“, ktorý pochádzal z nečlenského štátu EÚ. Európsky súdny dvor v Luxemburgu však rozhodol, že pojem „manželský partner“ v súvislosti so slobodou pobytu občanov Únie a ich rodinných príslušníkov zahŕňa aj „manželského partnera“ rovnakého pohlavia. To vyvolalo rozruch, pretože tisíc kilometrov vzdialená inštitúcia zrazu prikázala suverénemu štátu, že musí uznať homosexuálne manželstvá, aj keď (zatiaľ) iba v prípade žiadostí o pobyt.

Treba zdôrazniť, že tento rozsudok je platný pre všetky členské štáty EÚ. Teda aj Slovensko bude musieť pri žiadostiach o pobyt akceptovať homosexuálne manželstvá uzavreté v členských krajinách EÚ, ktoré umožňujú uzatvárať takéto zväzky. Nateraz to platí iba v prípade žiadostí o pobyt, no čo ak sa Európsky súdny dvor časom rozhodne pretlačiť právnu akceptáciu homosexuálnych manželstiev aj do iných oblastí.

Zdá sa, že v presadzovaní homosexuálnej ideológie zavládol nový trend. V štátoch, kde sa nedarí túto agendu pretlačiť politicky, tam sa ju snažia presadiť cez súdy. Presne, ako sa to stalo v Rakúsku, kde za pomoci súdu absolútne obišli hlasovanie v parlamente o tejto problematike. Existuje aj reálna obava, že štáty EÚ, ktoré nebudú chcieť ustupovať homosexuálnej ideológii, budú spacificované práve pomocou nariadení Európskeho súdneho dvora. Aj preto je logickejšie snažiť sa národným štátom prinavrátiť suverenitu, a nie sa jej ešte viac vzdávať v prospech Bruselských inštitúcií.

MILAN UHRÍK
poslanec NR SR
za LS Naše Slovensko

Prosba k priaznivcom Kultúry

Najľahšia forma podpory nášho časopisu je predplatné,
z ktorého príjem je predsa len o málo väčší
ako zo stánkového predaja.

Predplatiť Kultúru si môžete jednoducho
na e-maile: Ganisinova.Renata@slposta.sk

Nepoľavujte v ušľachtilom úsilí,
prispejte na číslo účtu Kultúry
v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK6909000000000000000000170427664

(Pokračovanie z 1. strany)

Vtedy to bola veľká bomba a my, mladší lekári, sme si mysleli, že sa určite niečo zmení. Odvtedy uplynulo takmer 50 rokov, ale v podstate sa nič nezmenilo.

Obdobná situácia bola i v Rakúsku, kam som v roku 1979 emigroval. Takmer nič sa na tom nezmenilo, a preto rakúske sestry odlietajú z oddelení. Náhrada? Veľmi výhodná. Ostblock.

Neveríte?

Dnes vám nikto nepovie, koľko zdravotných sestier v Rakúsku pracuje zo Slovenska, Čiech, Poľska, Maďarska, bývalej NDR, Rumunska, Bulharska, dokonca z Ukrajiny. A samozrejme Filipíny, Vietnam, Čína, India atď. Oddelenia, ambulancie. Všade ich stretnete.

A čo starostlivosť o starých, bezvádných, ťažko chorých, ktorých treba opatrovať doma? A nielen opatrovať. Umyť, okúpať, prebaliť, poutierať a umyť všetko po zamazanej stolici a moči. Ísť na prechádzky a okrem toho navariť, nakúpiť, poupratovať, poutierať prach, vysať byt, opraviť, a to v dvojtýždenných intervaloch a za plat opatrovateľky. Celých 24 hodín, každý deň počas 14 dní byť k dispozícii a skákať na motúziku ako gašparko.

Ak takáto sestra natrafí na slušnú rodinu, ktorá to vie aj oceniť, má šťastie. Bývalo to skutočne len veľmi zriedka. O tom by vedeli podať svedectvo tisíce slovenských sestier, ktoré po dlhé roky vykonávali takúto službu v Rakúsku.

Dali by sa o týchto moderných otrokoch, čiže - motrokoch napísať celé romány. Prečo s tým nepráštili? Prečo sa dali a dajú naďalej takto využívať? Pretože doma by za dva týždne tejto otrockej práce nedostali 500 či 600 Eur. Keď si však prepočítate túto sumu za dva týždne na hodinovú mzdu – vyjde vám na hodinu 1,48 až 1,79 Eura. Rovnaké odmeňovanie cez deň i cez noc. To nie je zlé pre Rakúšana, čo myslíte. A to som ešte nehovoril o nechutných návrhoch a obťažovaní postihnutých klientov. Hovorím – romány by sa dali o tom len za posledných 25 rokov napísať!

A čo si myslíte, ako to vyzerá s Rakúskom v poľnohospodárstve? Kto dnes pracuje či drie na poliach? Keď zahryznete do chrumkavej redkvičky, uhorky alebo šalátu, jablčka, alebo si dáte glg dobrého červeného vína, nezhorke vám toto sústo v hrdle? Viete, koľko je v ňom potu od otrokov z Maďarska, ktorí za almužnu 3 – 4 Eurá na hodinu to pre vás pripravili?

A čo naše tety či slečny upratovačky? Puzfrauen alebo modernejšie dizajnérky podlahových krytín? Sú všade. V nemocniciach, školách, v úradoch, závodoch, obchodoch, v domácnostiach. Jednoducho – všade. Bez nich by sa celá krajina doslova utopila v špine. Národnosti si môžete vybrať. Okrem jednej. A ak, tak len ako šafranu. Za akú cenu? Nepýtajte sa ma.

Videli ste niekde na stavbe či ceste, v horúčave, či daždi, v prachu alebo mraze pracovať Rakúšana? Ja nie. Sú to väčšinou robotníci z bývalej Juhoslávie, ktorým sa tu hovorí Čúš. Bežne počuť – bol tam jeden čúš. Hovoril som s jedným čúšom. Neprišiel som ešte na to prečo, ale myslím si, že

z toho, že tieto národnosti, keď chceli niekoho umlčať, používali slovo – čúš už. Čo znamená, buď ticho. Keďže Rakúšanom sa tieto litery spolu vyslovujú zle a im to aj tak trochu „pili uši“, nazvali túto identitu - hanlivo – Čúš.

Ďalej tu nájdete Maďarov, Slovákov, Rumunov, a mnoho Turkov, ktorí sa už pevne v Rakúsku zakorenili. Nevidel som tam ani jedného černocho alebo Indu.

V obchodoch sa stretnete s predavačkami zo Slovenska, Čiech, Turecka, Maďarska, Rumunska, bývalej Juhoslávie.

A v závodoch nie je situácia inak-šia. V roku 1979 som pracoval v jednej elektronickej firme pri Salzburgu. Šéf bol Rakúšan, šéfkou nášho oddelenia Rakúšanka, dvaja moji spolupracovníci, ktorí doladzovali súčiastky na monitory, tiež Rakúšania a všetky ženy v počte asi 70 Juhoslávanky. V mnohých, ak nie v každom, závode bola situácia podobná. Vedúce funkcie – Rakúšania. Výrobná sféra – Auslenderi.

Dôležitý bod – za akú odmenu? Za akú plácu? Podstatne nižšie, ako by museli platiť rakúskym robotníkom. A na tomto je postavené hospodárstvo a život Rakúska.

Žijeme v ľživom svete. Médiá, od televízie, rozhlasu až po noviny nám denne servírujú len samé polopravdy a lži. Denne nám podávajú témy a problémy vypracované vysoko kvalifikovanými odborníkmi - psychológmi, ako nás najlepšie ovládnuť. Denne nás zahŕňajú podľa vopred vypracovaného rafinovaného plánu, o čom sa budeme dnes baviť. Čím vyplníme náš voľný čas, ktorými témami, aby nám na dôležitejšie a rozumnejšie témy, o ktorých by sme sa mohli rozprávať neostal čas.

Už niekoľko rokov si vymysleli ďalší rafinovaný plán, ako ovládnuť, ovplyvniť aj tých najneovplyvniteľnejších – posielajú nám domov – grátis – zadarmo dvoje, troje novín, a i keď nechceme, aspoň na pol oka denne do nich nahliadneme, veď oni vedia, čo to s nami urobí. Špinu nám donášajú priamo do domu – zadarmo, či to chceme, alebo nie.

Nie je to rafinované? Nechcem použiť výraz – diabolské.

A teraz po tom dlhom úvode si predstavte jednu fantastickú, doslova utopickú vec.

Najde sa, či narodi jeden génius. Veď predsa žijeme v internetovej dobe a spojenie každého s každým je nie ťažké dosiahnuť. A títo všetci OTROCI sa jedného dňa dohodnú a povedia DOST!!!

Od dnešného dňa prestávame

pracovať. Aj keď nemáte fantáziu, budete si vedieť predstaviť, čo by sa za 24 hodín s Rakúskom stalo. Už by im nepomohol ani Mozartkugel! Čo nie je možné, môže byť. Pozri žlté vesty vo Francúzsku. Začalo to tak nevinne, vraj pre zvýšenie ceny pohonných hmôt o pár centov. Rakúska, ale i slovenská, tlač a rozhlas dodnes informujú a masirujú mozgy, že ide len

o 80 000 ľudí, ktorí vyšli do ulíc. Hovoril som s priateľom, ktorý sa z Francúzska vrátil pred týždňom. Kdeže 80 000!! Už pochodujú státisíce!

Celé blahobytné hospodárstvo, celý život v Rakúsku niežeby odvisol na vlásku, ale by sa zrútil.

MARTIN JANČUŠKA

Tichá lož nebolí?

DEDIČSTVO OTCOV, o. z., RASTIC, o. z.,
RÍMSKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD BRATISLAVA-DEVÍN

Vás pozývajú na
slávenie spomienky

1150. výročia smrti
Konštantína Filozofa - sv. Cyrila

v Kostole sv. Kríža v Devíne

16. februára 2019 o 14.00 hod

Program:

Slávnostná svätá omša

ku cti sv. Cyrila a sv. Metoda

hlavný celebrant a kazateľ Mons. Marián Gavenda

Pochvala Konštantína Filozofa

prednesie Miroslav Vetrík

Uctenie relikvií sv. Cyrila,

sv. Klimenta Slovenského a sv. Klimenta, pápeža

Kladenie vencov k pomníku sv. Cyrila a sv. Metoda

Tešíme sa na stretnutie a príležitosť spoločne načerpať
z duchovného posolstva sv. Cyrila a sv. Metoda

DEDIČSTVO
OTCOV o.z.

Téma kňazského celibátu sa akosi nestráca z pozornosti médií. Mudrujú nad ňou často publicisti a ľudia, ktorí katolícku náuku poznajú len veľmi povrchno, ale to im nijako nebráni kritizovať, poučovať a radiť. A najmä tá ich radodajnosť!

V tom sú neprekonateľní.

O to vítanejšie je múdre a rozvážne slovo, ktoré k tejto téme vyšlo z povolaných úst. Dňa 9. januára 2019 Biskupský úrad v Banskej Bystrici vydal vyhlásenie k verejným vystúpeniam svojich dvoch suspendovaných kňazov Michala Lajchu a Petra Baláža. Menovaní kňazi prednedávnom verejne odmietli celibát a za ochotnej asistencie sekulárnych kruhov svoje názory šíria ďalej mediálnymi prostriedkami.

Vo vyhlásení sa hovorí:

“Rozhodne odmietame znevažovanie tej cirkevnej disciplíny, ktorú Cirkev zachováva stáročia a potvrdzuje ju neprerušovaný rad pápežov, aj súčasný Svätý Otec... Rozhodovať o pravidlách celibátu nemôže kaplán, ani biskup, ani nejaký teológ. Môže o ňom rozhodnúť iba Svätý Otec, ktorý vystupuje ako viditeľný zástupca Ježiša Krista.”

K celkovej situácii hodno dodať niekoľko aktuálnych pripomienok: Hoci volanie po zrušení povinného celibátu zaznieva stále hlasitejšie a častejšie a dôvody, ktorými operujú, sa stávajú nástojčivejšie, niet náznakov, že by sa Cirkev ponáhľala súčasne pravidlá zmeniť, alebo prispôbiť “potrebám doby”. Ba zdá sa, že ani pápež František nie je tak naklonený k požiadavkám liberálnych hlasov v radoch kléru a veriacich, ako by nás chceli o tom presvedčiť sekulárne mainstreamové médiá. Naznačujú to posledné vyjadrenia a postoje uznávaných predstaviteľov Katolíckej cirkvi.

Jedným z týchto názorov boli aj kázne pápežského kazateľa Raniera Cantalamessa na exercíciách Konferencie amerických biskupov, ktoré prebiehali v dňoch 2. – 8. januára 2019 v seminári Mundelein pri Univerzite Panny Márie jazera Michigan (of St. Mary of the Lake), neďaleko Chicaga. Pôvodne mal do Mundeleinu zavítať aj pápež František, ale zaneprázdnenosť mu to neumožnila, a preto poveril svojho blízkeho spolupracovníka, kapucínskeho pátra Cantalamessa, aby on tieto exercície viedol on.

Pre informáciu tým, ktorá to ešte nevedia, pripomeniem, že páter Raniero Cantalamessa OFM. Cap, zastáva vo Vatikáne dôležitú funkciu kazateľa pápežskej domácnosti (Predicatore della Casa Pontificia). Do tejto funkcie ho vymenoval sv. Ján Pavol II. v roku 1980 a znovu ho v nej potvrdili jeho nástupcovia, Benedikt XVI a František. Možno ho teda v určitom zmysle slova pokladať nielen za kazateľa vybraného Sv. Otcom, ale aj za hovorcu Sv. Stolice.

Páter Cantalamessa adresoval zhromaždeným americkým biskupom 11 kázní. V úvodnej homílii povedal, že Sv. Otec ho “poveril úlohou viesť tieto duchovné cvičenia Biskupskej konferencie v tom smere, aby ich účastníci, uvoľnení od svojich každodenných povinností, v pokojnom prostredí ticha a modlitieb a v osobnom stretnutí s Bohom, dostali silu a svetlo Ducha svätého a našli správne riešenie problémov, ktoré v tomto čase trápia Cirkev v Spojených štátoch.”

V kázňach páter Cantalamessa

preberal viaceré aktuálne témy súčasnosti a načrtoval postoj Katolíckej cirkvi voči nim: modlitba, špiritualita, askéza, ohlasovanie Evanjelia (kerygma), celibát, sekularizmus a materializmus a ďalšie. Tieto jeho kázne sú dnes už prístupné aj na internete. (<https://drive.google.com/file/d/1psS0uMxScLIH7JGE1ZDbJDre2zmC7hGT/view>).

Momentálne najzaujímavejšia je kázeň č. 3, ktorá pojednáva o celibáte. Má titul „Byť s Kristom znamená aj mať s ním podiel na celibáte pre Božie kráľovstvo“. V nej páter Cantalamessa dôrazne poukazuje, že celibát je integrálnou “súčasťou Kristovho plánu” a teda jeho duchovnú hodnotu neslobodno nijako podceňovať. Je síce pravda, že v prvotnej Cirkvi nebol povinný a nie je

“celibát ako dobrovoľná a voľba nasledovať Krista takýmto radikálnym a krásnym spôsobom, nikdy nebude môcť byť potlačená, ani vykorenená”.

Názory, že “celibát predstavuje životný stav, ktorý v rozpore s prírodou a bráni ľuďom naplno rozvinúť svoj potenciál,” kazateľ Cantalamessa kategoricky odmieta: “Takéto tvrdenia zakladateľov modernej psychológie, sú založené na materialistickom a ateistickom chápaní ľudskej bytosti. Môže sa to vzťahovať na jednotlivcov, ktorí neveria v Boha, alebo v nesmrteľnosť duše, ale nijako neplatí pre tých, čo hľadajú na ľudskú bytosť spod zorného uhla viery, alebo vidia veci z inej perspektívy než je materialistická”.

Páter Cantalamessa venuje

oba stavy sú rovnocenné, pretože každý štýl života zodpovedá povolaniu, ktoré pochádza od Boha. Ale v eschatologickom zmysle celibát predstavuje pokročilejší stav v tom, že je bližší ku konečnému stavu, ku ktorému všetci putujeme. Cituje pri tom sv. Cyprína, biskupa-mučeníka prvotnej Cirkvi (zomrel v roku 258 a bol, mimochodom, ženatý), ktorý v liste kresťanským panám píše: „Vy ste už začali, k čomu my iba putujeme.“

Celibát a manželstvo nestoja proti sebe; skôr by sa mohlo povedať, že sa navzájom dopĺňajú. Osoby, ktoré celibátom zasvätili svoj život Bohu, pripomínajú ženatým osobám prvenstvo Boha a tých vecí, ktoré sú trvalé a nepomínajúce. Privádzajú ľudí v manželstve k službe Bohu a za-

drosti, altruizmu; inokedy sú to prejavnezištné služby iným a ďalšie kvality, ktoré pochádzajú z priameho styku s tragédiami života.

Aj letný pohľad na dejiny Cirkvi ukazuje, že šírenie a rozvoj kresťanstva z väčšej čiastky spočíva na ramenách mužov a žien, ktorí sa zriekli manželstva pre Božie kráľovstvo.

Inak, nikto nemôže poprieť, že aj, napriek ťažkostiam a prípadným pokleskom, príspevok celibátu k šíreniu a zveľadeniu Božieho kráľovstva bol obrovský a aj dnes je celibát výrazným znakom Božieho kráľovstva uprostred kresťanského ľudu... Nikto nebude môcť vykoreniť z pôdy Cirkvi túto rastlinu, ktorú zasial sám Kristus.”

Páter Cantalamessa sa dotkol aj tých skutočností, ktoré sa často uvádzajú ako „dôvod pre zrušenie povinného celibátu“. Zhromaždeným americkým biskupom povedal: “Nesmie nás prekvapiť, ale ani príliš znepokojovať, že z času na čas precitujeme určitú príťažlivosť voči “nežnému ženskému pokoleniu”. Nie je v tom nič zlého, pretože je to celkom prirodzené. Takto to bolo od samého začiatku, keď “Boh stvoril človeka... muža a ženu ich stvoril” (Gen. 1,27). Netreba sa teda skrývať pod falošnú masku anjelskej dokonalosti. Namiesto toho brať skutočnosť tak, ako je a všetko obetovať ako špeciálnu čiastku našej “živej obety”. Svätý Pavol nás vyzýva: „Bratia, pre Božie milosrdenstvo vás prosím, aby ste svoje telá prinášali ako živú, svätú, Bohu milú obeť (“ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem”, Rm 12,1). Takto konajte a pri tom si šepotom povedzte: “Nuž, presne tohto som sa rozhodol zrieknuť pre Krista a jeho kráľovstvo.”

Predpokladom čistého a pokojného života je poznanie, že človek sa nemôže spoliehať na vlastné sily, ale uvedomuje si svoju zraniteľnosť a spolieha sa na Božiu milosť, ktorá príde vždy, keď o ňu prosíme. Túto pravdu objavil aj sv. Augustín. Opísal to vo svojich Vyznaniach, kde svoju radosť vyjadril vovítaním zvolaní: “O Bože, Ty mi prikazuješ zdržanlivosť a sebaovládanie; Daj mi, čo prikazuješ a potom mi prikáž, čo chceš!” (Vyznania, 10, 29).

Páter Cantalamessa uzatvára svoju kázeň eulógiou kňazstva a celibátu slovami francúzskeho kňaza-dominikána Lacordairea (1802-1861). Niekomu sa toto hodnotenie bude zdať staromódne, idealistické a prepiate, ale ono je platné aj v dnešnej dobe pre mnohých kňazov, ktorí vedia komu uverili a vedia komu slúžia:

“Žiť uprostred sveta, ale bez túžby po jeho rozkošiach a radovánkach; byť členom každej rodiny, ale nepatriť nijakej; mať účasť sa na utrpeniach, prenikať do tajomstiev, hojiť všetky rany. Denne odchádzať od ľudí k Bohu, obetovať mu ich úctu, predkladať ich žiadosti, a potom vracat' sa od Boha k ľuďom a prinášať im Jeho odpustenie a Jeho nádej. Mať tvrdé železné srdce pokiaľ ide o čistotu a zároveň súcitné ľudské srdce, pokiaľ ide o konanie dobra. Učiť, odpúšťať, tešiť, žehnať a byť požehnaný na veky. O, Bože, aký to plný život. A to je tvoj život, vznešený kňaz Ježiša Krista...!” (Henry-Dominic Lacordaire, OP).

Ešte o celibáte

vylúčené, že niekedy v budúcnosti budú pravidlá ohľadne celibátu zmenené. Ale aj keby došlo k tomu, že by povinný celibát kňazstva bol zrušený

pozornosť aj často kladenej otázku, či panstvo a celibát predstavujú dokonalejší stav než manželstvo. Hovorí, že v ontologickom zmysle

žíhajú v nich láskuk Božiemu slovu... Ale aj celibátne osoby sa môžu mnoho naučiť od ženatých osôb. Môžu im slúžiť príkladmi šte-

Každý deň niekde na svete máme zabrániť tomu, aby sa ubližovalo nevinným. Kto sa však stará, aby sa to nestalo? Kto má moc zastaviť tých, ktorým je dobro cudzie?
(R. Andò, Spovede)

I

Nad ľudstvom sa dnes nakopili chmáry mračien, ktoré hrozia dažďom ťažkého vojnového konfliktu globálnych rozmerov. V takomto stave musíme pamätať na skutočnosť, že svet ako celok sa ocitol v situácii, ktorá človeku zakazuje voliť vojnové riešenie sporov medzi národmi a štátmi v celosvetovom rozsahu. Na základe súčasného stavu vývoja deštruktívnych síl možno celkom realisticky usudzovať, že prípadná svetová vojna by nemala víťaza, svet by sa zmenil na rumovisko a medzi ruinami civilizácie by sa v bezuzdnom cvale prehánali príznaky šeliem, drakov a hadov zármutku, zúfalstva a smrti.

Táto hrozba civilizačného kolapsu nie je v dejinách nová. Objavuje sa vždy v časoch panstva oligarchického systému, ktorý sa usiluje ovládnuť ľudstvo obmedzovaním jeho rastu, tak populačného, ako aj kultúrneho. Tento systém ráta s prispôbivosťou ľudského vedomia a využíva všetku svoju materiálnu moc „zlata“ na šírenie klamstiev, chaosu a pseudohodnot, na zadržanie, ohľupovanie, manipulovanie, ale aj vyvražďovanie jednotlivcov i celých spoločenských vrstiev a národov.

Klasickou ilustráciou pôsobenia oligarchického princípu je vleká (431 – 404 pred Kristom) peloponézska vojna. No tento princíp sa prejavoval aj v oveľa dávnejších dobách, ale takisto v epoche modernej ako pretrvávajúci konflikt medzi panujúcou triedou „bohov“ a ľuďmi sformovanými na obraz dobytky a zahnanými do mediálnych i existenčných „ohrad“ všemožného útlaku a otroctva. Dnes takéto panstvo oligarchickej kultúry vyústilo do situácie, v ktorej sa ukazuje nemožnosť prebývania princípu oligarchizmu a autentického princípu ľudskosti „pod jednou strechou“ našej planéty. A súčasný stav tejto planéty nedovoľuje viesť vojny. Už nemožno tolerovať moc uplatňovanú atómovými zbraňami, biologickými prostriedkami hromadného ničenia či inými formami deštrukcie a zbedačovania ako formu medzinárodnej politiky.

Mohutne narastajúca moc Číny a Ruska čoraz viac zatienuje doterajšieho svetového hegemóna, Spojené štáty americké. V tejto súvislosti sa stretávame nie zriedka s úvahami o nebezpečenstve a hrozbe vypuknutia vojny medzi týmito dvomi globálnymi mocnosťami, jednou, ktorej slnko už zapadá a druhou, ktorej ešte len vychádza. Niektorí analytici v domáciach i zahraničných médiách často hovoria o strachu USA z narastajúcej moci Číny, ako aj z Ruska, ktoré ako Fénix vstalo z popola a napreduje s nevídanou dynamikou, čo vraj nevyhnutne povedie do osídleného vojnového konfliktu. Na také interpretácie však zdravý úsudok vojaka, generála i „civila“ odpovedá: Niečo také ako nevyhnutnosť vojny neexistuje. Je len prostredie a situácia, v ktorej mocnosti stále znova opakujú omyly svojich strategických kalkulácií a vytvárajú tak vojnové pasce, do ktorých samy padajú. A politici, novinári, politológovia či analytici sa vo svojej téze o nevyhnutnosti vojny

pramieniac v narastajúcej sile novej moci dopúšťajú epistemologickej chyby, keď redukcionisticky posudzujú vojny ako individuálne prípady v izolácii od hlbokých systémových zmien danej epochy.

Vojnové pasce, o nevyhnutnosti ktorých diskutujú viacerí mediálni analytici, sa však objavujú vtedy, keď dve oligarchické mocnosti usilujú o hegemonické postavenie. Z niekoľkonásobne opakovaných vyjadrení vedúcich predstaviteľov Číny i Ruska, ako aj z ich konania, vyplýva, že za žiadnych okolností nechcú byť hegemonmi a ani neplánujú nahradiť jedného hegemóna iným hegemonom. Boj o hegemoniu je priamo spätý s oligarchickým systémom a nevyhnutnosť uviaznutia v klepci vojny spadá do rámcov tohto

JOZEF PAUER

systému. Oligarchický pohľad na svet sa zakladá na čirej a úplnej moci. Vo svete riadenom touto mocou silní robia to, čo chcú, a slabí musia vytrpieť to, čo musia.

Večne živé svedectvá o masakroch, katastrofách a hrôzach oligarchickej vojnovéj matrice sa nám zachovali už v Thukydídových Dejinnách peloponézskej vojny a v dielach Aischyla (Oresteia, Prikovaný Prometheus) či Euripida (Trójanky, Ifigénia v Aulide, Hekabé), ktorí, každý svojím spôsobom, ukázali, ako sa zo súladných Atén stala morálne odporná príšera. No azda najhlbší pohľad na Peloponézsku vojnu sa nám zachoval v Platónovom dialógu Alkibiades. V istom zmysle katastrofa, ktorá v dôsledku ničivých porážok v tejto vojne zasiahla Atény, inšpirovala Platóna, aby priviedol Aténčanov k novému premýšľaniu o podstate a povahe riadenia spoločnosti, o umení navigácie lode štátu v mori životných udalostí. Platón vo viacerých dialógoch odhaľuje sofistiku, ktorá napokon zatiahla aténsku demokraciu do vojny. V Štáte a v Alkibiadovi podáva vymedzenia morálneho charakteru, ktorý je predpokladom dobrej vlády. A autentické pochopenie jeho dialógov nám ešte aj dnes ponúka kľúč k úniku z vojnových osídlen.

V pozadí dialógu Alkibiades je sicílska výprava, najzhubnejšie dobrodružstvo celej Peloponézskej vojny. Platón napísal tento dialóg viac ako desať rokov po skončení vojny. Každý Aténčan, ktorý ho čítal, vedel o sicílskej výprave i o tom, že jej strojom bol Alkibiades. A práve táto výprava sa stala začiatkom konca, ktorý vyústil do totálneho zruinovania Atén. Alkibiades sa všemožne zasadzoval za inváziu na Sicíliu až napokon dohnal „aténsku demokraciu“, aby hlasovala za napadnutie Sicílie pod rúškom dohôd so spojencami na tomto území. Výprava však bola maskovaným pokusom rozšíriť aténske impérium uprostred vojny so Spartou. Alkibiades explicitne argumentoval, že je predsa v povahe impéria zväčšovať sa, a tak aj Atény, aby získali uznanie a úctu iných impérií,

teda Sparty a Perzie, musia mocieť a rozširovať sa. Sparta a Perzia by vraj nikdy neočakávali takú odvahu, a preto by si invázia získala ich rešpekt. Ak sa uskutoční a bude úspešná, potom sa všetky grécke štáty pridajú k Aténom.

Výprava, ako sa napokon ukázalo, skončila úplnou porážkou. Vyše dvadsať tisíc Aténčanov a ich spojencov bolo pozabíjaných v krvavom masakri, takmer všetky lode flotily boli zničené, aténski velitelia skončili pod mečom, vojaci, ktorí prežili, boli predaní do otroctva. Žiadny Aténčan nemohol nevedieť, o čom Platón v Alkibiadovihovori.

Dialóg sa odohráva ako priamy rozhovor Sokrata s Alkibiadom. Je zasadený v čase ešte pred pohromou, v situácii, keď Alkibiades hodlá

SOKRATES: Ale pokiaľ ide o spravodlivé a nespravodlivé veci, viem, že sa tak stáva, a ak si aj azda sám neviete, aspoň si o tom počul od mnohých iných, a najmä od Homéra, poznáš predsa Odyseu a Iliadu.

ALKIBIADES: Dokonale, Sokrates.

SOKRATES: Nie sú to básne, ktoré sa zaoberajú sporným právom a bezprávím?

ALKIBIADES: Áno.

SOKRATES: A tento spor bol príčinou bojov a strát na životoch tak pre Achájcov, ako pre ich protivníkov Trójanov a práve tak pre nápadníkov Penelopy a pre Odysea.

ALKIBIADES: Máš pravdu.

SOKRATES: Máme teda tvrdiť, že sa títo ľudia naozaj vyznajú v týchto veciach, keď sa ich mienky o nich veľmi rozchádzajú, že vo vzá-

SOKRATES: Nuž, keď človek nie je ani telo, ani spojený celok, ostáva, myslím, len to, že alebo človek nie je nič, alebo ak je niečo, potom nie je nič iné ako duša.

ALKIBIADES: S tým súhlasím.

SOKRATES: Toto bol teda zmysel toho, čo sme krátko predtým povedali, že Sokrates sa zhovára s Alkibiadom, používajúc pri tom svoju tvár, ako sa zdá, ale na Alkibiada; a to je duša.“ (Alkibiades 130 A – 130 E; Platon I 1990, 302-303)

Sokrates pokračuje v dialógu predstavovaním a dokazovaním toho, že duša ovláda telo. Preto treba rozlišovať medzi starostlivosťou o veci vonkajšieho sveta, o svoje telo a o svoju dušu. A pravdivá skutočnosť

O vojnových procesoch prítomnosti

jomných sporoch páchajú na sebe krajné násilnosti?

ALKIBIADES: Zrejme nie.

SOKRATES: Odvolávaš sa teda na takých učiteľov, o ktorých sám priznávaš, že nemôže byť u nich reč o vedení?

ALKIBIADES: Tak sa zdá.

SOKRATES: Je teda pravdepodobné, že poznáš spravodlivé a nespravodlivé veci, keď v nich takto tápeš a keď sa ukazuje, že si sa ich od nikoho nenaučil, ani sám si ich nevynašiel?“ (Alkibiades 112 A – 112 D; Platon I 1990, 275-276)

Dialóg sa cez niekoľko pasáží presunie k vlastnej téme a Sokrates v ňom ďalej usvedčuje Alkibiada z nepravého poznania spravodlivosti a nespravodlivosti. Ten sa bráni, že pri poradiach ľudu, v ktorých hodlá byť poradcom, nie je rozhodujúce, čo je alebo nie je spravodlivé, ale čo je užitočné. Tak Sokratovi nezostáva nič iné, ako ďalej privádzať Alkibiada k rozpoznavaniu nepravosti jeho vedenia. A keďže nepravé či zdanlivé vedenie, o ktorom si namýšľame, že je pravé, je tou najhoršou nevedomosťou a ignoranciou, Sokrates trpezlivo odkrýva cestu k pravému vedeniu, ktoré spočíva v poznaní užitočnosti a neužitočnosti, spravodlivosti a nespravodlivosti, dobra a zla, krásy a škaredosti. Práve také poznanie potrebuje štátnik.

„SOKRATES: Čo je teda človek?

ALKIBIADES: Nevie.

SOKRATES: Ale áno, vieš. Je to to, čo používa telo.

ALKIBIADES: Áno.

SOKRATES: A používa telo azda niečo iné ako duša?

...

SOKRATES: Myslím, že na toto by nikto nemal iný názor.

ALKIBIADES: Na čo?

SOKRATES: Že človek musí byť jednou z troch vecí.

ALKIBIADES: Ktoré tri sú to?

SOKRATES: Duša alebo telo, alebo obje dohromady ako spojený celok.

ALKIBIADES: Ako inak?

SOKRATES: Zhodli sme sa však na tom, že človek nie je nič iné ako to, čo vládne nad telom. ...

človeka spočíva v jeho duši. Tak aj milovať niekoho znamená milovať jeho dušu.

„SOKRATES: Kto sa však stará o peniaze a o majetok, ten sa nestará ani o seba, ani o svoje veci, ale predmet jeho starostlivosti je ešte vzdialenejší, ako sú jeho veci.

...

SOKRATES: Dôvod toho je teda jasný: ja jediný som bol zamilovaný do teba, kým ostatní boli zamilovaní len do toho, čo je tvoje. Tvoje však stráca pŕv, ale ty sám začínaš kvitnúť. A nikdy ťa neopustím, ak sa teraz nedáš skaziť aténskym ľuďom a ak sa nestaneš škaredším. Najväčšmi sa totiž obávam, aby sa uchádzanie o priazeň ľudu nestalo tvojou záhubou, lebo tomuto osudu už podľahli mnohí znamenití Aténčania. Krásnu má totiž masku 'ľud Erechtia veľkodušného', ale musíš mu ju strhnúť, aby si videl jeho pravú tvár.

...

SOKRATES: Nuž, dostali sme sa už hodný kus dopredu – lebo čo sme, na tom sme sa pomerne dobre zhodli – ale báli sme sa, aby nás neporozumenie o tomto bode nepredvídane neprivedlo ta, že by sme svoju starostlivosť zamerali na niečo iné ako na seba.“ (Alkibiades 131 B – 132 B; Platon I 1990, 303-305)

Neskôr na inom mieste, stále v kontexte reči o potrebe sebaoznania kladie otázku: „Keby sme teda nepoznávali sami seba a neboli by sme rozumní, mohli by sme poznať svoje vlastné nedostatky a prednosti?“ (Alkibiades 133 C, tamtiež, 307) A s pôrodnickou trpezlivosťou pokračuje v odhaľovaní potreby pravého poznania samého seba, vo vyjasňovaní toho, že bez poznania seba, teda svojej duše, nemožno poznať ani naše záležitosti, to, čo prináleží nám a čo nie. Ak teda nepoznáme svoje veci, nemôžeme poznať ani veci iných. A ak nepoznáme záležitosti iných, potom nebudem môcť poznať ani záležitosti štátu. A preto sa nebudem môcť stať politikom.

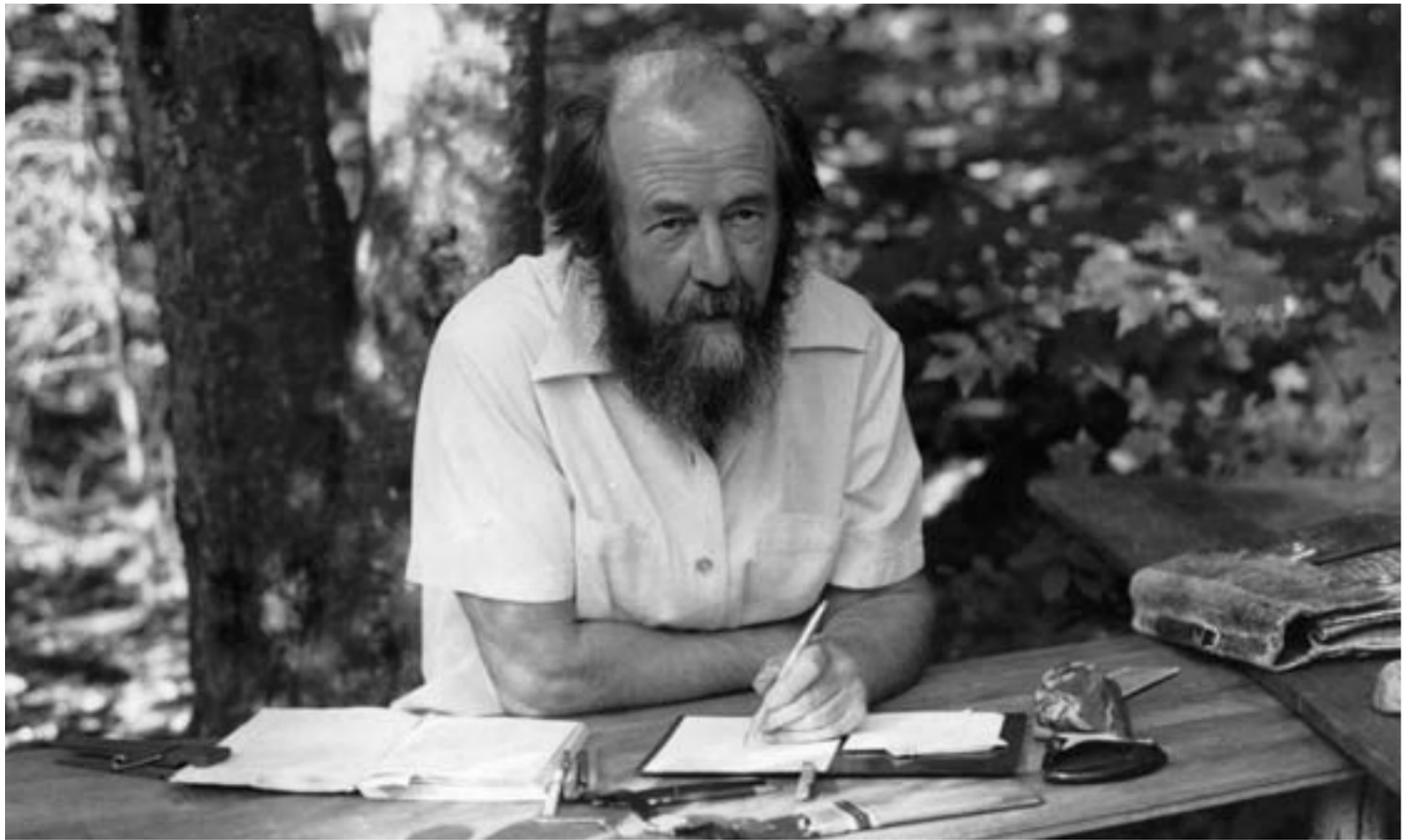
(Pokračovanie na 10. strane)

Alexander Solženicyn sa podujal opísať vzťah ruského židovstva k ruskému národu. Je to téma háklivá a sme radi, že to „hodil“ na papier. Videl do toho, lebo aj jeho otec bol ruský Hebrej. Sústredil sa na naj-väčší rozmach Hebrejov v Rusku. To sa stalo po pripojení rozdeleného Poľska k Ruskej ríši. Išlo o posledné delenie Poľska roku 1775. Východné Poľsko malo na svojom území takmer tretinu svetového židovstva. A tak nečakane toto bremeno pripadlo ruskej vláde.

Vyháňanie Židov z Hispánie (zo Španielska) za ich spoluprácu s arabskými moslimami smerovalo do Francúzska, do Nemecka a skončilo v Poľsku. Nikde sa nechceli prispôbiť, lebo rabíni v nich udržiavali ideu príchodu Mesiáša, ktorý ich oslobodí z rúk Nežidov (Gójev). Preto v tomto očakávaní Mesiáša sa cítili len dočasnými obyvateľmi zemskeho okruhu. V Babylone si na zikurate dali poradiť od vtedajších „vedcov“, ako si počínať vo vtedajšom exile. Tí im poradili zanechať pasenie stád a poľnohospodárstvo. To by ich priviedlo k asimilácii a zániku. Odporúčali im venovať sa obchodu, peňažníctvu a umelec-kému remeslu. Tak si nakoniec dali poradiť a v Babylonskej ríši si v mestách vytvorili svoje ulice. Tak vzniklo v Babylone prvé geto ako zárodok get po vtedajšom svete. Odtedy odmietli poľnohospodárstvo a venujú sa len obchodu a peňažníctvu.

Hebrejskí starousedlíci v Rusku mali svoje dejiny. Hlásili sa k 10 strateným kmeňom v Babylone. Pred neskorším mohamedánskym Bagdadom ušli pred prenasledovaním a nútením na prestup k islamu. Cez Perziu, Kaukaz a prednonské stepi smerovali na územie starého Ruska. Ku chazarským Židom sa nikdy nehlásili. Držali si od nich, ako od pôvodných konvertitov, odstup. To trvá dodnes. Mali svoje cirkevné obce v starých ruských mestách. Boli oporou ruského hospodárstva. Zachovala sa aj chazarská tradícia. Islam v 9. storočí neprijali, aby neboli podradení Bagdadu. Takisto neprijali kresťanstvo, aby neboli pod panstvom Caríradu. Etnické zvyšky Chazarov sa zachovali dodnes na Kaukaze a na Kryme ako predchodcovia Tatárov. V kyjevskom vojvodstve sa venovali obchodu. Nakoľko ich to priviedlo k úžere (brali až 50 percentný úrok), tak ich nakoniec knieža Vladimír vyhnal z vojvodstva. Neskôr ich prijali naspäť v 1. polovici 12. storočia. No nenávisť v ruskom národe narastala, lebo sa spájali s Tatármi.

Osvietenstvo sa medzi Hebrejmi neujalo. Výnimku tvorilo len Nemecko, kde ho poprední židovskí vedci a umelci rozpracovali. Predovšetkým prichádzalo k prechodu na luteránsku vieru. Toto konvertovanie otváralo popredným Hebrejom vstup do európskej spoločnosti. Popri známých menách vystupuje aj geniálny nemecký básnik Heinrich Heine. Zomrel v Paríži. Babku malz nášho Hlohovca. Hitler v roku 1940, keď Nemci obsadili Paríž, dal zničiť jeho hrob. Toto osvietenstvo, ako slabý prúd, prenikalo do Ruska. No nezakorenilo sa. Hebrejskí rabíni s náboženskými školami udržiavali odstup od ruskej spoločnosti. Po pripojení východného Poľska ruská vláda sa pokúšala získať tieto masy umož-

Dvesto rokov spolu podľa Solženicyna

nením učiť sa na základných ruských školách, aj na stredných a vysokých. No nezabralo to, lebo rabíni sa obávali asimilácie. Oni sa pokúšali nemiešať sa, ale žiť vedľa Rusov i Nerusov v cárstve.

No k čiastočnej trhline prišlo koncom 18. storočia v Haliči, vo Volynskej provincii a v Litve. Išlo o nové hnutie – chasidizmus. Bol to nový ľudový smer, ktorý sa vymaňoval spod vlády rabínov. Mal svojich uznávaných predstaviteľov – cadikov. Ortodoxná židovská cirkev na nich uvalila exkomunikáciu a dala verejne páliť ich literatúru (1781). No prišlo aj k pogromom na týchto chasidov. Už predtým za cára Ivana Hrozného nedovolili Hebrejom usadzovať sa v Rusku, ani nemohli tam obchodovať. (Pred Ivanom Hrozným ešte obchodovali.)

Cárske Rusko tieto pripojené židovské obce pozorne sledovalo. Spoznali, že rabíni a učelia skomolili pravého ducha vierouky talmudickým výkladom

Biblie. Zaviedli prísne zákony, aby Hebrejov izolovali od ostatných národov v cárstve a vštepovali im hlbokú nenávisť k ostatným náboženstvám v Rusku. Zaviedli prázdny modlitbový obrad. Ešte na nepripojenom poľskom území si Hebreji prenajímali celé panstvá od poľských šľachticov. Dostali pod moc aj dedinské chrámy. Za krst, sobáš a pochovanie na cintoríne museli veriaci platiť nájomcovi požadovanú sumu. Predtým to nebolo. Nakoľko mali dovolenie páliť alkohol a predávať ho v krčmách, prichádzalo k úpadku veriacich. Cirkev im zakazovala mať kresťanské služobníctvo. Ženy mohli zamestnávať len po štyridsiatke.

Cárovna Katarína II. sa na radu svojich poradcov pokúšala Hebrejov nakloniť. Ponúkala im právo verejne prejavovať svoju vieru, mať svoj majetok, čo pred rozdelením Poľska nemali. Išlo o ruské občianske slobody. No neprijali to. Zostávali odtrhnutí od ostatného obyvateľstva a nezapojili sa medzi obchodný priemyslový stav, čo bolo ich hlavným zamestnaním. Navyše, kto vlastnil kapitál do 500 rubľov, patrilo do „mešťánskeho“ stavu. Tí, čo vlastnili viac, patrili do kupeckého stavu v troch gildách. Boli oslobodení od dane za osobu a platili len 1 percento z priznaného kapitálu. Hebreji na dedinách boli považovaní za mestské obyvateľstvo. No zneužívali to, a tak vznikalo opilstvo, záhaľčivosť a žobrota. Cárska vrchnosť to sledovala s

neľúbosťou. Nečudo, že po nástupe Petra Veľkého na trón, začal túto činnosť obmedzovať. Je známe jeho rozhodnutie: „Chcem u seba vidieť radšej osoby z národa mohamedánskeho a z pohanskej viery než Hebrejov“ (Solženicyn, s. 20). Pritom vláda vedela presne, že po treťom delení Poľska jej pripadlo do Ruskej ríše pol milióna Hebrejov. Utláčala ich rozličnými poplatkami. Tak vzniklo príslovie, že len za ruský vzduch neplatili. Vláda ťažko znášala rabínsku zásadu, že „poľná práca a pastierstvo je úlohou Gójev“. Aj tak po roku 1800 bolo v Rusku spolu 30 percent svetového židovstva.

Za Napoleonovho ťaženia proti Rusku Židia neodchádzali do zázemia s obyvateľstvom, ale zásobovali francúzsku armádu za peniaze. Po skončení vojny nepodarilo sa sčítať hebrej-ské obyvateľstvo. Komisar na sčítanie – vedec Deržavin – nám zanechal tvrdenie, že asi jedna šestina bola zaregistrovaná. Odvedení branci ako vojaci nechceli v sobotu bojovať. Ani nechceli na dedinách obrábať pôdu, preto ich cár Alexander I. vyhnal z dedín do miest. Dostali na to mierne nariadenie – tri roky na odsťahovanie. Hebreji to považovali za desivé a kruté.

Po roku 1812 nemuseli posielat' do armády synov, ale za nich posielali náhradníkov a do vojenskej kasy za to platili. Tí, čo konvertovali, usilovali sa nevyzerat' ako Židia. Samotný Marx a Lenin videli riešenie židovskej otázky v úplnej asimilácii.

Solženicyn vo väzení (vľavo) a Butyrská väznica

Samotný Marx bol pokrstený v Luteránskej cirkvi. Lenin nebol čistý Rus. Jeho dedko po otcovi mal kalmyckú a čuvašskú krv. Babka bola čistou Kalmyčkou. Dedko z matkinej strany bol Žid (Alexander Dávidovič Blank). A babka bola dcérou Nemca a Švédky. Solženicyn to hodnotí tak, „že Lenin je narodený v Rusku, lebo s ostatnými národnosťami sa zúčastňoval dejín Ruskej ríše. Je ruským výplodom, i keď sa Rusku odcudzil. Ale nemôžeme sa ho zriecť.“

Za cára Mikuláša vznikla a rozšírila sa židovská sekta, ktorá obracala v tichosti Rusov na židovskú vieru. Minister vnútra podal presnú správu roku 1823 o tomto blude „židovercov“. Dokonca kapitán z cárovej gardy – Voznicyn – konvertoval, čo vyvolalo pobúrenie na cárskom dvore. Začali perzekúcie, ale veľmi nezabrali. Rabíni a učiteľia židovských škôl s „hrôzou a s odporom sa postavili prorúskej ľudovej škole“.

Cár Alexander I. na svojej ceste po ríši prišiel aj na Ural, kde sa nachádzali bane na zlato, striebro, meď, cín a železo. Odtiaľ prúdilo bohatstvo na cársky dvor. Na veľké prekvapenie zistil, že tu Židia tajne nakupujú zlato, striebro a ostatné kovy. Zakázal im pobyt na Urale ako aj účastiny v spoločnostiach. Na západnej hranici zistil veľké pašeráctvo Židov. To poškodzovalo štátnu kasu. Preveril si všade aj platenie daní. Nebol spokojný, lebo chýbala presná evidencia podnikateľov. A začala pomaly náprava za cára Mikuláša I. Ten zaviedol brannú povinnosť. Po roku 1836 mohli židovskí vojaci dostávať aj bojové vyznamenania. No museli porušovať sobotu a v kuchyni nedostávali kôšer stravu.

Ruštínu sa nechceli učiť. Používali ju len v styku s obyvateľstvom. Sami používali svoj jazyk – jidiš. Na laickú osvetu sa pozerali ako na diablove pokušenie. Ovládali aj nemecký jazyk kvôli obchodu. Alexander II. po nástupe na trón vyzýval Židov, aby sa učili hovoriť po rusky a Rusko považovali za svoju vlasť. Roku 1861 v Rusku zrušili nevoľníctvo. Roľníci sa začali združovať do spotrebných a úverových družstiev, a tak sa zbavili židovského útlaku na dedinách. Prestala úžera. Roľník s podporou vlády sám obchoduje a menej pije. Tabakový monopol si Židia udržali (machorka).

Keď vyšiel nový branný zákon, bola v ňom výnimka pre vzdelaných mužov. Tak nečakane nastal doslova nával na ruské školy. Roku 1878 mali Židia v rukách 60 percent vývozu ruského obilia. Postupne si ho úplne podmanili. Roku 1880 pri sčítaní obyvateľstva boli v Rusku takmer 4 milióny Židov. Bolo to 51 percent svetového židovstva.

Roku 1881 v Odese vypukol pogrom. Ktosi začal šíriť zvesť, že cára Židia zabil. V tom roku začal sa šíriť nový židovský program sionizmu so zámerom kolonizovať Palestínu, aby o sto rokov mohli Židia opustiť Európu. Tí, čo sa tam prisťahovali roku 1880 (asi 12 tisíc), koncom 19. storočia už ich tam bolo 25 tisíc v mestách, ale to boli ortodoxní židia a zaoberali sa len štúdiom Biblie. Európski a americkí Židia ich finančne podporovali. Roku 1897 si v Rusku Židia založili politickú stranu Bund (Zväz). Centrum mali v Minsku. Žiaľ, naďalej považovali poľnohospodársku a továrenskú prácu za hanbu. V tom istom roku ich počet sa zvýšil nad 5 miliónov. Zároveň zakladateľ sionizmu Theodor Herzl zvolal do Bazileja Prvý sionistický kongres. Tak rozničil iskru pod cudzím popolom. Na prítomných to urobilo hlboký dojem, lebo sa po prvý raz cítili ako poslanci parlamentu. Heslom bolo: „Trpíme, lebo nemáme vlastný štát. Musíme si ho stvoriť!“ Tretinu delegátov tvorili ruskí Židia (66 zo 197). K sionizmu sa pripojili všetky ruské židovské spolky. Na Jalte nastal nepokoj, lebo Židia tam hospodársky ničili Tatárov. Pritom po celé 19. storočie začali Židia emigrovať do USA.

Vzhľadom na situáciu v Rusku prechádzalo židovstvo k zhromažďovaniu hmotných statkov a upadáli do materializmu. Začali si vzdelanie ceniť viac ako peniaze. Okolo roku 1905 bolo umožnené prestúpiť na luteránsku vieru. Zároveň bol zrušený zákaz návratu k židovstvu. Trocký založil noviny Pravda. Rusko tvrdo poznačil pogrom v meste Kišinev. Svetové židovstvo sa strašne pobúrilo. Rusko nedostalo nijaké pôžičky. Pohreb zabitých revolucionárov sa menil na politické demonštrácie. S Kišinevským pogromom začali sa otrasy Ruska. To prvé desaťročie 20. storočia bolo poznačené rozmachom sionizmu medzi utlačovaným východným židovstvom. Židia zo západnej Európy sa sionizmu priamo nezúčastňovali, ale ho finančne podporovali. Osudným bol rok 1904, keď Theodor Herzl zomrel na mŕtvicu. V rodine nastal rozvrat, lebo jeho dve dospelé dcéry konvertovali do Katolíckej cirkvi. Žabotinskij ako predstaviteľ ruského sionizmu vyhlásil, že pre Židov je Rusko len zajazdný hostinec

Z poslednej rozlúčky s Alexandrom Solženicynom

na ich historickej púti a musia sa vydať na cestu do Palestíny. Sionisti sa zapojili do celoštátneho odporu proti vláde. Nakoľko v Anglicku bol ministerský predseda pokrstený Žid Disraeli, sionizmu sa dostávalo pomoci aj od neho. Mi-nister zahraničných vecí Balfour vydal manifest, že Palestína sa stane domovom pre Židov. Židovskí bankári na čele s bankárom Schiffom znemožňovali pôžičky pre Rusko po celom svete.

Roku 1905 došlo k vojne Ruska a Japonska, ktoré proti Rusku podporovala Amerika. Japonsko dostalo 200 miliónovú pôžičku. Povestná námorná bitka sa udiala pri meste Cušima, a to 27.–28. mája 1905. Cár (údajne - pozn. redakcie) abdikoval a vznikla civilná vláda na čele so Židom Kerenským. Po roku 1909 sa ruské židovstvo dostalo do popredia revolučného hnutia proti cárskej vláde. Heslo na posilnenie vlastenectva: „Za Boha, cára a vlasť“ Židia ignorovali. Turecko sa postavilo proti obsadeniu Palestíny. A Anglicko Židom ponúkalo kolóniu Ugandu na usadenie. Zavedenie štátneho ruského monopolu na výrobu liehu pripravilo okolo 100 tisíc židovských podnikateľov o chlieb. Po začiatku I. svetovej vojny štát to zrušil. Židovská mládež prepadala nihilizmu. Pociťovali nenávisť a odpor k patriarchálnemu židovstvu.

Po októbrovej revolúcii pred Leninom a jeho spolupracovníkmi vyskočila základná úloha: vymeniť buržoázných predstaviteľov štátnej moci novými. Nemal na výber. Preto prijali ako náhradu židovské kádre nielen na správu krajiny, ale aj do polície a armády. Tí tiež nemali na výber, lebo revolučná moc ich pripravila o podniky, ktoré znarodnila. A začalo to fungovať, lebo pri Leninovi boli židovskí revolucionári: Trockij, Zinoviev, Kemenev, Sverdlov a iní. Aj v samotnom povstaní zohrali židovskí vojaci podstatnú úlohu pod vedením Trockého. Sionizmus sa novej vláde nepozdával. Nezapadol do programu a začali ich strediská likvidovať. Politicky ich obvinili zo „špionáže“ pre Anglicko. Ich činnosť začala byť ilegálna.

Poprava cárskej rodiny bola nevyhnutná, aby zastrašili nepriateľov bolševikov v zahraničí. Pred komunistami na čele s Leninom bolo len úplné víťazstvo alebo porážka. Za tvrdého odporu považovali Pravoslávnu cirkev. Na jej prenasle-

dovaní spoluúčasť mali predovšetkým židovské kádre. Išlo o gubernie v moskovskom kraji. Tieto útoky na pravoslávne chrámy prestali až po sérii farských vzbúr.

V občianskej vojne v krajnej núdzi uzavreli bolševici s Nemcami mierovú dohodu v meste Brest-Litovsk (1918). Červené gardy už nestačili, a tak Trockij založil Červenú armádu. Získal si potrebné množstvo kádrových dôstojníkov z cárskej armády. V občianskej vojne dal Trockij zastrelť z Červenej armády každého desiateho vojaka, ak ich pluk nesplnil svoje úlohy na fronte. Rusi ťažko znášali štátny bolševický teror, ktorý realizovali židovské kádre. S tým sa im ťažko dalo zmieriť. Brali to v povedomí, že sa pomstia Rusom za staré pogromy. Bolševická vláda sa spoliehala na finančné americké židovské špičky. Sám Trockij dodával energie kádrom a ubezpečoval ich, že v prípade porážky revolúcie majú kam ujsť... do Ameriky, ktorá ich prijme. Bol si vedomý, že pre revolúciu boli ruskí Židia základom úspechu. Ortodoxní rabíni tieto židovské špičky považovali za odpadlíkov.

Je len samozrejme, že pri likvidácii šľachty a bohatých Rusov ich orabovali, lebo boli bezbranní. Všetko premieňali na drahokamy. Nečudo, že manželka Zinovieva išla na liečenie do cudziny a na colnici mala v batožine klenoty za niekoľko miliónov rubľov. Keďže nová vláda Židom znarodnila aj obchody, tak sa dali do spolupráce s novým režimom. No v ruskom bohatom židovstve bol proti nemu odpor. Ak múdreli, pridali sa v obchode, v priemysle a v zásobovaní armády. Svoji svojich „neutopili“.

Pred zavedením kolchozov prišlo k „roz-kulačovaniu“ roľníkov. Zlikvidovali 15 miliónov roľníkov a roku 1932 nechali umrieť hladom 6 miliónov roľníkov. K tomu sa počítajú hromadné popravy v táboroch. Židia túto novú moc nad obyvateľstvom využívali bez zmyslu a bez akejkoľvek obavy z kontroly. Kontrolu mali v rukách ich „súverci“. Nečudo, že v občianskej vojne na juhu Ruska prišlo k množstvu pogromov na Židov. Aj vodca palestínskeho židovstva – Ben Gurion sa k tým represáliám v Rusku vyjadril: „Dôležité je, čo Židia robia a nie, čo hovoria Gójovia.“ Aj samotný atentát na Lenina bol odpoveďou na červený teror.

Na Lenina nestrielala Fanny Kaplanová, ale ju len zaistili kvôli vyšetrovaniu. Figurovala ako náhodná obeť.

Filozof Sergej Bulgakov napísal: „Prenasledovanie kresťanov v Rusku prekonalo svojou ukrutnosťou a rozsahom všetky prenasledovania, ktoré dejiny poznajú.“ Nemožno však všetko pripísať len Židom. Protesty patriarchu Tichona skončili neúspešne: „Sťažnosti občana Tichona sa nevyhovuje!“ Podobne boj proti špekulácii bol menej nebezpečný a výnosnejší – a to mali výhradne v rukách Židia. Rusi pred revolúciou nikdy nevideli Žida na nejakom poprednom poste a naraz po revolúcii ich stretali na každom kroku. Ale tajní sionisti sa potichu vytrahli do Palestíny. A tí, čo ostali v Rusku, zmizli bez stopy. Pretože židovská strana Bund mala pred revolúciou bližšie k menševikom, tak ju roku 1921 ako nepotrebnú zrušili. Veriaci pociťovali pýchu tohto nového despotizmu ako súperenie so všemohúcnosťou Boha. Lenin až do smrti zastával názor, že Židia sa musia postupne asimilovať.

Keď sa ujal moci Stalin, nebral na nikoho nijaký ohľad. Po roku 1935 čistky zasiahli aj slávnych policajtov (Čeka). Keď bol roku 1939 uzavretý pakt medzi Ruskom a Nemeckom, v Rusku o prenasledovaní Židov v Nemecku a inde nastalo mediálne ticho. Po vypuknutí II. svetovej vojny sovietske úrady urýchlene evakovali židovské obyvateľstvo zo západnej a strednej časti svojho územia ďaleko do tylu.

Židia ako vojaci proti Nemcom sa vyznamenávali veľkou statočnosťou v bojoch. Zachoval sa nám počet generálov a admirálov (270). Medailami bolo vyznamenaných 123 822 Židov. Zaujali piate miesto medzi národnými ZSSR. Povoľnové roky nedali Židom spať. Stalinova mašinéria ich stále mala v „merku“.

V rokoch 1949-1950 začala kampaň proti židovskému „kozmpolitizmu“. Stalin chcel Židov vystáhnúť na Ďaleký východ do židovskej autonómnej republiky Birobidžan. Len vďaka Stalinovej smrti sa to nestalo. Potom sa začali sťahovať do Izraela.

A tak dvesto rokov Židia s Rusmi nežili spolu, ale len prebývali vedľa seba.

Pripravil Anton Seměš

Mnohým nám je známy romantický príbeh o Dankovom srdci z poviedky „Starucha Izergil“ z pera Maxima Gorkého. V očiach mladého Danka žiarilo mnoho sily a živého ohňa. Mladenc sa postavil do čela svojho kmeňa, zahnaného do močaristého lesa, z ktorého sa zdalo, že niet východiska. Napriek nedôvere súkmeňovcov previedol svoj ľud tak, že v noci počas pochodu vytrhol zo svojej hrude srdce a zdvihol ho vysoko nad hlavu. Ono začalo horieť sťa silná pochoďňa, osvietilo celý nočný les. Danko ľud vyvedol z lesa a skončil.

Urobil niečo podobné aj pred päťdesiatimi rokmi študent Jan Palach, ktorému je venovaná mimoriadna pozornosť nielen v médiách, ale aj na kultúrnych a akademických podujatiach? Bol naozaj tou pochoďňou, za akú ju považujú liberálne kruhy? O čom svedčí zmáhajúci sa kult tohto samovraha, po ktorom majú Česi pomenované ulice i školy? Mystifikácia samovraha Palacha hlavne v čase tohto jubilea došla do exponovanej podoby. Boli natočené dva filmy: Horiaci ker a nedávno Jan Palach. Ten prvý je učebnicový príklad propagandistickej práce, s ktorou by bol určite spokojný aj sám Jozef Goebels: uvedomelý študent burcuje sebažertvou apatický národ. Ale k čomu? Druhý film ho predstavuje reálnejšie, ako mladíka milujúceho život implementovaného do éry „dier'at'a kvetov“, ktorý napokon dôjde k osvieteniu a stáva sa pochoďňou. Vlastne sám vyjadril vôľu, ako ho má verejnosť „správne“ vnímať: „Človek sa musí brániť proti tomu zlu, na ktoré práve stačí.“ Medzi súčasnými údernými frázami sa dajú nájsť aj také, ktoré ho vykresľujú ako pochoďňu úsilia o socializmus s ľudskou vierou...

Štefan Hríb sľaby jeden z reprezentantov politického konzervativizmu sa zasa vyznáva, ako ho Daniel Kroupa a Jana Štúrová presvedčili, aký „obrovský vplyv pripísali obeti jedného študenta.“ V deň jeho samovraždy aj v našom éteri sme mali každú hodinu v správach naservírované meno Palach. Organizovanie politologicko-historickej konferencie v Prahe, pochopiteľne s patričnou publicitou o Palachovi, nás nabáda nielen k rozpakom, ale aj k skúmaniu, čo za tým je.

POCHODENŤ V TEMNOTE?

Na jeho pamiatku sa udial svetelný pochod Václavským námestím a aj v iných mestách sa konali podobné pietne spomienky. Davy správne podchytených občanov si pokojne kráčali so svojimi svetielkami za pseudosvetlom „hrdinstva“ samovražedného študenta. Je tu podobnosť, keď v predvečer sviatku 9. mája sme kráčali večerným námestím v lampiónovom sprievode – v mene anticípacie svetelých zajtrajškov komunizmu. Mimochodom svetelné pochody s faktami a ohňové rituály milovali aj nacisti v Tretej ríši. No aj v demokracii liberálneho typu máme niečo podobné. Akurát na rozdiel od pochodov socializmu či nacizmu mysle prítomných boli obrátené nie na život, ale dopredu, ale na smrť a do zadu, na oslavu sebađeštrukčnej smrti!

Známy kňaz „náboženstva človeka“, pražský intelektuál Tomáš Halík, si dovoľil na adresu Palacha predniesť tieto slová: „Stal sa absolútnym svetlom, ktoré malo v tom šere poloprávdy a ilúzií osvetliť pravdu o nás samých.“ Akurát Halík vystupuje aj v role katolíckeho kňaza v kostole sv. Salvatora... Avšak podľa kresťanského presvedčenia je jedine Ježiš Kristus „pravým svetlom, ktoré osvecuje každého človeka“ (Jn 1, 9). Aj dogmatická konštitúcia Lumen gentium značne kontroverzného II. vatikánskeho koncilu Krista nazýva Svetlom národov. Všimnime si Halíkove nacičnené žonglovanie so slovami, ktoré u veriaceho môže spôsobiť zmätok: absolútny verzus pravý. Profesor Halík však svoj kult stupňuje, keď ďalej vyhlásil: „Nezmáril vlastný život, ale daroval ho, aby si ľudia uve-

domili cenu pravdy a slobody“. Nie je to predsa výsmech na kľúčové vyznanie viery vo vzkrieseného Krista v byzantskom obrade, kde voláme: „Kristus vstal z mŕtvych, smrťou smrť porazil a tým, čo boli v hrobách, život daroval.“ Neprzni snád' Halík svojou ekvilibristikou výrok Krista: „Nik mi ho neberie, ja ho dávam sám od seba. Mám moc dať ho a mám moc si ho vziať (Jn10, 18)? Aký je rozdiel medzi slovným znesvätením kresťanstva u Halíka oslavujúceho samovraždu, a sexuálnymi orgiami v Notre Dame počas „veľkej“ francúzskej revolúcie alebo blasfemickým konaním porno-punkovej kapely Pussy Riot v Rusku? Dravého vlka prichádzajúceho v očiach rúchu má kardinál Duka priamo pred sebou. A nie je to po prvýkrát, čo sa Halík prezentoval: podieľal sa na mítingu proti kardinálovej „homofóbií“ pod oknami arcibiskupského paláca, či snažil sa vysvetliť „otupeným“ kresťanom, že znásilňujúci Kristus v divadelnej hre Naše

Kult samovraždy J. Palacha

alebo

Liberálne slávnosti smrti

násilí a vaše násilí, uvedenej v Brne, nie je urážka druhej Božskej osoby.

SEKULÁRNE NÁBOŽENSTVO A „ALTRUISTICKÁ“ SAMOVRAŽDA

A tu sa dostávame k tomu, čo napísala na margo francúzskej revolúcie Daniela Tinková: „Davy sú večný pohan, ktorý potrebuje svojich bôžikov a svätých.“ Zakladateľ psychológie davov Gustav Le Bon na margo sekulárneho náboženstva uviedol: „Davy potrebujú náboženstvo. Všetky politické, náboženské i sociálne viery sú nimi prijímané len vtedy, pokiaľ vezmú na seba náboženskú formu, ktorá sa javí mimo diskusie. Keby bolo možné docieľať, aby davy prijali ateizmus, získal by prudkú neznášanlivosť a žiaru náboženského citu a vo svojich vonkajších formách, stal by sa skoro kultom.“ Platí aj výsledok, Berďajeva z diela Pramene a zmysel ruského komunizmu: „Človek je náboženský živočích; a keď popiera pravého, jediného Boha, vytvára si falošných bohov, idoly a klania sa im.“ Pokračujme pri rozmiňaní vyššie uvedeného na drobné.

V akom čase sa udiala táto udalosť? Roku 1968 prebehla západným svetom širokospektrálna kultúrna revolúcia, ktorá definitívne zmietla posledné fragmenty kresťanstvom utvárajúcej kultúry: vzbura voči autorite, pseudonáboženské masové hnutie hippies spájané so skúsenosťou drog, sexuálnej neviazanosti a experimentov a samozrejme početné študentské revolty...

Idey marxizmu sa implementovali do kultúrnej oblasti tak, ako to predpovedal dávno už Berďajev, že vo svete prebehne nová revolúcia a týmto protagonistom ironicky odkazuje: „S radosťou si zaspievajte verš z internacionály: rozboríme sveta starý základ!“ Práve chaotickým obdobím roku 1968 začal zrejme záverečný proces od „ordo“ k chaosu. Do Československa aj cez železnú oponu tieto rozkladné tendencie v kultúre prenikli v období Pražskej jari. Došlo k pokusu o reformu revolučného socializmu.

Vieme, že Jan Palach – vylosovaný na podpálenie ako pochoďňa č. 1 – sa nakoniec stáva hrdinom úsilia o pravdu, demokraciu, prípadne o úsilie o socializmus s ľudskou tvárou? Vonkajšie okolnosti Palachovho skutku majú jasné rysy demonštratívnej samovraždy. Z publikovaného psychiatrického posudku sa však črtá niečo iné. Mladík, ktorý mal rád život

a zároveň počítal pri skutku so smrťou, si prijal, aby to ľudia správne pochopili, teda nie ako samovraždu, ale ako premyslený skutok, ktorý bol dokonca organizovaný. Zjavné cotradictio in adjecto. Ak pripustíme hypotézu, že Palach nebol v čase skutku duševne narušený, tak pokus o upálenie muža na 50. výročie upálenia Palacha bol potom čím? Jeden bol zrelý hrdina, ktorý mal burcovať apatický národ, a druhý psychopat, nad ktorým len krútime hlavy? Vieme aj to, že posudky v oblasti duše si síce robia nárok na empirický fakt, ale to je len zbožný ideál, nehovoriac o možnej politickej zákazke pre funkciu budúceho mýtu, s ktorým možno pohnúť davy k skutkom. A tak, ako píše Ortega Yves Gasset, že ľudia chodia po ulici, a nevedia, čo sa s nimi deje, či Noam Chomsky, že verejnosť nevie čo sa deje, ani to, že to nevie...

Zachytil som už aj takú „odvážnu“ sémantickú ekvilibristiku, že Palach vykonal dokonca altruistickú samo-

vratu, ktorý spočíva v tom, že odo dnes už nebude pre ľudí Bohom Boh, ale človek. Feuerbachovo krédo: namiesto viery v Boha ako obyčajného obrazu ľudskej projekcie, prichádza božstvo všeobecného ľudstva premietnutého na onen svet. Predchodca Marxa takto vidí budúcnosť: „Namiesto viery nastúpi nevera, namiesto bibliie rozum, namiesto náboženstva a cirkvi politika, namiesto neba zem, namiesto modlitby práca, namiesto pekla materiálna bieda, namiesto kresťana človek.“ Max Stirner, popredný teoretik individualizmu, vyhlasuje: „Žijem pre seba a všetko robím pre seba!“ Feuerbachovu tézu, že najvyšší je človek, Stirner radikalizuje a hovorí, že najvyššie je ľudské „ja“. Nečudo, že Nietzsche prichádza s pôsobivým: „Pozrite, hlásam vám nadčloveka. Nadčlovek je zmysel zeme.“

Ale pokiaľ je najvyšším ľudským princípom celkové ľudské potvrdenie, tak v skutočnosti – pre každého jednotlivého človeka, je to jeho vlastná sebarealizácia.

Teda, pre každého jedinca je najdôležitejšie len jeho vlastné šťastie. Inými slovami, keď pretlačíme najvyšší praktický zákon – človek hľadá šťastie – do konkrétnej reči, povieme: ja – daná osoba – chcem svoje šťastie. To je v podstate egoizmus (na ktorom stavia nielen liberalizmus, ale aj socializmus, z čoho ho brilantne usvedčil práve Solovjov). Jediným životným princípom sa stáva bezpodmienečný, výlučný individualizmus. Žijem pre seba – som boh. Socializmus a liberalizmus sú takto ideologické dvojčatá každé realizujúce vlastný príbeh na svetovom javisku, v ktorých „koluje krv“ absolútneho sebaotvrdenia ľudského subjektu. Vladimír Solovjov preto trvá na absurdite západnej civilizácie – kultúry, pretože „preušila explicitný vzťah k Absolútnu, a ktorá prehliada súvislosť, že tento vzťah je vnášaný do všetkých oblastí od tej chvíle, kedy sa toto Absolútno zjavilo v histórii a vtelilo v Ježišovi Kristovi.“ Vo svojom diele O múdrosti ide dokonca až tak ďaleko, že takúto civilizáciu a v nej jedincov nazýva bytosťami nenormálnymi a nestvorami.

SAMOVRAŽDA – VEĽKÝ BOH V ČLOVEKU

V tejto reflexii však posuňme diskurz po krátkej analýze sekulárneho náboženstva – pochoďňových orgií do hlbšieho rámca religióznej filozofie a teda zdravého úsudku. Vladimír Solovjov sa v Prvej prednáške bohočlovečstve už pred Berďajevom či Maritainom skúmal „v čom sa zračí veľký zmysel negatívneho západného vývoja a veľká úloha západnej civilizácie?“. Tvrdí, že cesta k uskutočňovaniu naozajstnej rovnosti, naozajstnej slobody a bratstva vedie cez sebaodriekanie a tomu musí predchádzať utvrdenie sa v sebe samom. Západná kultúra však nakoniec práve svojím neúmerným a fixovaným zdôrazňovaním sebaotvrdenia vôle dospela do štádia veľkej krízy a pesimizmu, v ktorom je realita zlo a klam. Hovoríme tu o antropologickom obrate novoveku, ktorý má jednak poznávacie konzekvenencie, kde s René Descartom došlo k oddeleniu poznávajúceho subjektu a poznávaného objektu, čo sa prejavilo vo zvernení prírody a nakoniec človeka. Veď priemyselné likvidovanie ľudí je typickým dôsledkom tohto procesu. S tým súvisí aj to, že človek sa povýšil namiesto Boha. Tento prechod všeobecného a veľkého významu urobil vo filozofii, ako je známe Heglov žiak Ludwig Feuerbach. „Ľudská bytosť“, hovorí je „najvyššia bytosť.“ „Hoci náboženstvo za najvyššiu bytosť považuje Boha a pozerá na neho ako konkrétnu bytosť, v skutočnosti je to len ľudská bytosť. Z toho vyplýva nutnosť celosvetového historického pre-

OD SEBADEŠTRUKCIE ZÁPADU K BUDOVIANIU ZDRAVEJ CIVILIZÁCIE

A tak na záver opustíme religiózno-filozofické zdôvodnenie demaskovania kultu smrti a sebađeštrukcie Západu. Položme si ako súdny ľudia otázku, kto pácha samovraždu a kto ju dokáže previesť demonštratívne, a navyše takým krutým spôsobom voči sebe ako Palach? Žiaden z nich neurobí skutok bez toho, aby sa pominul mysle. To môže prísť aj po užití psychotropných látok. Umelci často odchádzajú z tohto sveta vlastnou rukou. Ak niekto urobí na sebe taký skutok ako Palach a po ňom ďalšie „politické pochoďne“, tak ani jeden nebol pri zmysloch. Palach bol viditeľným príslušníkom generácie roku 1968 a k hnutiam typu hippies halucinogénne látky predsa patria. Prečo na smrteľnej posteli „taktne“ mlčí o svojich nasledovníkoch? Pražskí mladíci už potom prestali losovať?

Študent Jan Palach bol dvakrát zneužitý: predtým, keď sa zapálil, a potom, keď bol použitý ako symbol „hodnot“ liberalizmu. Hoci z neho ľavicoví liberáli učinili svojho mučeníka, či sakrálnu obeť, a ako vidíme svoje siete spustili na správnu stranu, tak v oboch prípadoch sa stáva hmatateľným dôkaz sebađeštrukcie sebaotvrdenia „ja“. Ak je nám podsúvané, aby sme oslavovali samovraždu, tak platí to, čo napísal Ladislav Hanus, že liberalizmus je najväčší rozkladný proces, aký kedy ľudstvo poznalo. Ako skúšku správnosti uvediem ešte jeden argument „ad personam“: pozrime si v pokoji fotku tváre mladíka Palacha pred smrťou a krátko po nej. Vyvoláva to zimomriavky.

V Česku došlo úspešne k indokrinácii nás. Po smrti „humanitného bombardéra“ Václava Havla bol vytvorený ďalší národný hrdina, sľaby onen mladík Danko, hoci s odstupom 50 rokov. Samozrejme v kontexte kontinuity protiruského ťaženia. Dnes, ak abstrahujeme, od „produbčekovskej“ chápanej Pražskej jari, tak vieme, že ruské tanky „len“ chránili povojnové usporiadanie Európy, ako sa dohodli spojenci na mierových konferenciách. Z morálneho hľadiska ruské tanky zadržali prienik západnej liberálnej deštrukcie, trhovej kolonizácie nášho hospodárstva, hlavne potravinového priemyslu a poľnohospodárstva o vyše dvadsať rokov. Diktatúra je lepšia ako chaos.

Palach nie je Ján Hus, ani kapitán Otakar Jaroš, tobôž nie parašutisti: Gabčík, Kubiš a Opálka so spoločníkmi. Palach je tragická ikona dohasínajúcej liberálnej deštrukcie osoby a treba dúfať, že bude vyslobodený z hrozby upadnutia do nekonečnej ničoty, do ktorej sa vrhol svojou akože altruistickou samovraždou. Ak filozof Schopenhauer pranieroval svojho kolegu Hegla, že zmiešal vo svojej filozofii bytie a ničotu, tak Jan Palach je príkladom takejto filozofie v praxi, hoci určite o tom nevedel.

Nemali by sme ostať iba pri kritike Palachovských orgií smrti a strohom dištantovaní sa od prejavov liberálno-ľavicového „étosu“. Solovjov a po ňom Berďajev tvrdia, že práve neudržateľnosť a osudový neúspech tohto úsilia ateistického vzopätia človeka novoveku, môžu otvoriť cestu k sebaodriekaniu a tým k slobodnému zjednoteniu s Božím princípom a teda k skutočnej slobode a spoločnosti osôb a nie individualít. Ukazuje sa, že jeden typ kultúry nie je schopný v rámci historickej delby práce uskutočniť obe svetové idey: sebaotvrdenie a sebaodriekanie. Na to je potrebná iná historická sila, aby západné ľudstvo bolo schopné realizovať prijatie naozajstnej koncepcie človeka, a nie iba na princípoch potvrdzovania vôle subjektu, či oddelenie subjektu od živej reality. V tomto duchovné elity novej civilizácie, budú palachovské orgie dávať ako jeden z príkladov neúspechu humanistického vzopätia človeka.

Zo skicára Andreja Mišanka

Kapitoly z dejín
katolíckej faleristiky a drobnej plastiky II.

Rad sv. Gregora Veľkého

Rytiersky rad sv. Gregora Veľkého (Ordine Equestre di San Gregorio Magno) patrí spolu s Najvyšším radom Krista, Rádcom zlatej ostrohy, Rádcom Pia IX. a Rádcom sv. Silvestra medzi pontifikálne rytierske dekorácie, teda vyššie pápežské vyznamenania. Rad sv. Gregora Veľkého založil pápež Gregor XVI. dňa 1. septembra 1831 a jeho štatút potvrdil 30. mája 1834. Reformy radu, súvisiace s jeho udeľovaním uskutočnil pápež Pius X. v roku 1905. V hierarchii pápežských dekorácií zaujíma štvrté miesto. Nesie meno najvýznamnejšieho pápeža raného stredoveku, politika, diplomata, teológa, cirkevného učiteľa a reformátora liturgického spevu (gregoriánsky chorál) sv. Gregora I. Veľkého, ktorého pontifikát datujeme do rokov 590 až 604. Dekoráciu radu tvorí zlatý (v niektorých prevedeniach i strieborný) červeno smaltovaný osemhrotý rovnoramenný kríž zakončený guľôčkami. V strede averzu kríža je modro smaltovaný a zlato lemovaný kruhový terč s portrétom svätca a kruhopisom S. GREGORIUS MAGNUS (Sv. Gregor Veľký). Na reverze je v modrom kruhovom medailóne nápis PRO DEO ET PRINCIPE (Za Boha a vláďára) a v kruhopise GREGORIUS XVI. P. M. ANNO I (Gregor XVI. Pontifex Maximus/pápež/ v prvom roku/pontifikátu).

Od založenia bol rad udeľovaný v dvoch vetvách – pre civilné osoby a pre vojakov. Dekorovaní vojaci a dôstojníci mali kríž prevýšený zlatou trofejovou vojenskou zbrojou a pre civilné osoby bol určený zelený smaltovaný vavrínový (v niektorých vyhotoveniach dubový) veniec. Radová stuha je červená so žltými okrajmi. Hoci pri založení bolo udeľovanie tohto radu vyhradené verným a zaslúžilým mužom vzornej povesti, ktorí sa zaslúžili o spoločenské dobro, ale predovšetkým preukázali mimoriadne služby cirkvi a Svätej stolice. V súčasnosti je udeľovaný i ženám a osobám nekatolíckej konfesie. Rád je udeľovaný v štyroch stupňoch: rytier (kríž na hrudi), komandér (kríž na krku), komandér s hviezdou (kríž na krku a menšia hviezda) a veľkokrížnik (veľkostuha /šerpa/ a veľká hviezda).

Medzi privilégiami dekorovaných Radom sv. Gregora veľkého patrilo právo vstupu do baziliky sv. Petra na koni v sedle, ktoré však nebolo prakticky uplatnené. Medzi využívané privilégium nositeľov tohto pontifikálneho

radu patrí záruka popredného miesta počas pápežských procesií a sviatočných cirkevných obradov. Pre nositeľov Radu sv. Gregora Veľkého bola určená tmavozelená uniforma, ktorú tvorí frakso striebornými palmetami na vysokom golieri a manžetách. Sako uniformy sa zapína striebornými gombíkmi s rádovým znakom. Uniformu dopĺňa rádový kord so znakom na záštite a strieborným ozdobným strapcom (portépée).

Pápež Pius XII. udelil dňa 13. mája 1941 dvom Slovákom jedno z vyšších pontifikálnych vyznamenaní. Nositeľmi komandérskeho kríža Rytierskeho radu sv. Gregora Veľkého sa pri príležitosti päťdesiateho výročia vydania pápežskej encykliky *Rerum novarum* (Lev XIII.) a desiateho výročia pápežskej encykliky *Quadragesimo anno* (Pius XI.) stali politik Dr. Karol Mederly a kresťanský odborársky aktivista a funkcionár Rudolf Čavojský.

Rudolf Čavojský sa narodil 13. decembra 1901 v Čachticiach a po ukončení ľudovej školy pracoval ako robotník. Už v tomto období upozornil vedenie Všeodborového združenia slovenských kresťanských robotníkov svojimi údernými článkami a tak sa stal jeho bansko-bystrickým oblastným a neskôr hlavným tajom-

Národného zhromaždenia v Prahe a od roku 1939 ako poslanec Snemu Slovenskej republiky, v ktorom bol predsedom jeho zdravotného a sociálneho výboru a podpredsedom národohospodárskeho výboru. Pri obhajobe zásad kresťanského socializmu a solidarizmu, vychádzajúceho z pápežských sociálnych encyklik, sa dostal do otvoreného konfliktu s ľudáckymi radikálmi a ich pronacistickým krídlom v Hlinkovej garde, ktoré v robotníckej otázke chcelo napodobovať národno-socialistické nemecké vzory.

Karol Mederly sa narodil sa 6. júna 1887 v Ružomberku v rodine pedela (škólnika) miestneho gymnázia Emanuela Mederlyho a Terézie rodenej Drahurádovej, ktorí mali okrem najstaršieho Karola ešte synov Antona, Františka a štyri dcéry. Popri zamestnaní študoval právo na univerzite v Kluži, kde v roku 1916 získal titul doktora práv. Pracoval ako ružomberský sirotský notár a po vzniku Československej republiky sa stal mešťanom Ružomberka. Mederly sa stal záchrancom upadajúcej ľudáckej tlače, ktorá sa pod jeho organizačným vedením definitívne vymanila po roku 1929 z krízy a získala nové stabilné sídlo na Radlinského ceste č. 51, kde sa presťahovala redakcia Slo-

váka a kde bola vybudovaná nová moderná tlačiareň. V tom istom roku sa stal poslancom HSES za trnavský volebný obvod a zároveň podpredsedom strany. V roku 1935 sa stáva senátorom v pražskom Národnom zhromaždení. V roku 1939 sa stal poslancom a podpredsedom Snemu Slovenskej republiky a neskôr Snemu Slovenskej republiky. Karol Sidor pri príležitosti päťdesiatin K. Mederlyho o tejto osobnosti v júni 1937 napísal: „Dr. Karol Mederly patrí medzi tých, ktorých život je naplnený heslom „Modli sa a pracuj!“ Vidieť ho v kostoloch, na procesiách, na katolíckych zhromaždeniach a pri vážnych náboženských knihách. Je už dlhé roky členom Mariánskej kongregácie v Bratislave. Žije modlitbe a práci za svoj národ a za chudobný ľud, z ktorého vyšiel. V jeho byte celý rok nájdete 2 –

3 študentov, ktorým poskytuje byt a stravu a tak im umožňuje štúdiá, starajúc sa o ich kolokviá a štátnice. Pred rokmi založil spolok pre podporovanie chudobných študentov, sám ho vedie, cez jeho ruky dostávajú naši akademici do roka 500 – 600 obedov zdarma a tisíce obedov za zľavnenú cenu“.

V rokoch 1935 – 1939 obhajoval záujmy slovenského robotníctva ako poslanec

(Pokračovanie z 5. strany)

Sokrates pokračuje preukazovaním toho, že bez sebazpoznania a pravého vedenia nie sme schopní riešiť naše problémy, vlády a celé štáty robia osudové chyby, a tak narastá nešťastie, bieda a zármutok. Alkibiadovi pripomína: „Ak máš správne a krásne vyvíjať politickú činnosť, potom musíš dodávať svojim spoluobčanom cnosť. ... Nemáš si teda získať voľnosť ani moc robiť, čo chceš, ani pre seba, ani pre štát, ale spravodlivosť a rozumnosť. ... Keď budete konať nespravodlivo, s pohľadom zameraným na to, čo je bez boha a plné tmy, tak pochopiteľne budete žiť životom tomu podobným, pretože vám potom chýba sebazpoznanie. ... Netreba si teda pripravovať tyranidu, môj milý Alkibiades, ani pre seba, ani pre štát, ak máte šťastie žiť, ale cnosť.“ (Alkibiades 134 C – 135 B, tamtiež, 308-309) A tak potom, ako Sokrates odkryl povahu slobodného života, ktorý sa zakladá na cnosti, a otroctva, ktoré znamená zvrhlosť a skazu, vyúsťuje dialóg do záverečných prehovorov a replík nabitých príslovečnou iróniou.

„SOKRATES: Pozoruješ, v akom stave si teraz? V tom, ktorý sluší slobodnému mužovi, alebo nie?”

ALKIBIADES: Zdá sa mi, že to priveľmi dobre pozorujem.

SOKRATES: Vieš, ako unikneš z tohto tvojho terajšieho stavu? Nechcem ho ani menovať, keď ide o takého krásneho muža.

ALKIBIADES: Isteže.

SOKRATES: Ako?

ALKIBIADES: Ak budeš ty chcieť, Sokrates.

SOKRATES: To nehovoriš dobre, Alkibiades.

ALKIBIADES: Nuž ako to mám povedať?

SOKRATES: Ak boh chce.

...

ALKIBIADES: Áno, tak je to a odtiaľ bude mojou starosťou usilovať sa o spravodlivosť.

SOKRATES: Chcel by som, aby si v tom aj zotrval. Nie že by som v niečom neveril tвоеj povahe, ale keď sa dívam na ten silný vplyv štátneho života, obávam sa, aby ľahko nepremohol mňa i teba.“ (Alkibiades 135 D – 135 E, Platon I 1990, 310)

Platónova irónia s tragickými rysmi. A tak napokon démos, skazenosť a korupcia budú koncom Alkibiada. A ako vieme, hoci iným spôsobom, i Sokrata. I Atén.

Platón ukazuje, že podstatou politiky vojny a mieru je otázka spravodlivosti. A iba ľudská duša je obdarená schopnosťou pravého poznania spravodlivosti. Potom sa však neodbytné natíska otázka o dajakej

Kresba: Andrej Mišanek

O vojnových procesoch prítomnosti

exaktnej miere, podľa ktorej možno posudzovať veci spravodlivosť. Názory o nevyhnutnosti vojny takéto pýtanie znemožňujú, naopak, vedú napokon k hobbsovsko-kantovskému názoru, že ak sa máme vyhnúť zlým dôsledkom nášho konania, musíme poprieť náš vraj fundamentálny zvierací pud ovládať druhého. Podľa takýchto názorových pozícií nás pred týmito inštinktmí ochraňuje iba „panstvo“ práva, pretože prirodzeným stavom človeka nie je stav mieru medzi ľuďmi, ale stav vojny. Takéto zmýšľanie je vlastne britskej koloniálnej politike, ktorá sa skrýva za každou vojnou 19. a 20. storočia, ako aj všetkým jej epigónom až po súčasných vojnových podpichovačov, pre ktorých je spravodlivosť a spoločné dobro len krásnym, ale chimérickým a nepoznateľným ideálom. Viac ako vydávať zákazy vzájomného zabíjania nedokážeme. Vzájomná prospešnosť, komunikácia a vzájomnosť pri vývoji k plnosti ľudskosti, účasť na spoločnom osude ľudstva je podľa takéhoto myslenia iba sentimentálnym táraním. Otázka spravodlivosti a práva má podľa nich aj dnes význam len pre tých, ktorí sú si rovní. A podobne „rovnováha síl“ má zmysel len pre tých, ktorí majú moc. Tým prikazuje zredukovať populáciu tých, ktorí moc nemajú. A s nimi prídu „analytici“, ktorí objavia „nevyhnutnosť“ vojny. A pomyslíme pri tom na pohotovosť hnevu, rýchlosť jeho vzbĺknutia, a pomalosť nárastu poznania...

Náš svet otvoril dvere pekla dokorán. Všade, kam i celkom náhodne zabľúdime pohľadom, môžeme vidieť stúpať dym z vojnových spálenísk. Vôľa rozpútať a viesť vojnu je chorá vôľa. Vojna bola vždy prejavom ochorenia národov a ich vlád. Vojna nie je prirodzeným dôsledkom domnelo vrodeneho sklonu človeka k násiliu. A nie je ani výrazom „bojovného ducha“ alebo vyústením boja za dobro, spravodlivosť, za vlasť, za hocičo. S výnimkou zaostalosti, deštruktívnych prejavov nezvládnutej pudovej agresivity a oslepujúcej tuposti sa za vojnami skrývali vždy motívy oligarchického panstva. Vojnou sa presadzovali jeho záujmy.

A vojna bola uvalená na tých, ktorí mu odporovali. Pretrvávanie vlády oligarchických záujmov znamená šírenie vojnových plameňov požierajúcich ľudstvo aj s jeho kultúrnymi a civilizačnými výdobytkami.

Ako to, že oligarchii sa opätovne už celé tisícročia darí obracať národy proti sebe, vnútorne rozkladať poriadok spoločnosti, rozoštvávať štáty a hnať ich do zničujúcich vojen? Aké sú to procesy, ktoré vo všetkých takých rozmanitých spoločnostiach s odlišnými formami politických režimov a hospodárskych systémov viedli a stále vedú k vojnám? A prečo ešte vždy, aj po tisícročiach, v ktorých základe pôsobí mocou bytia naplnené slovo nezabiješ, zákon dobra a spravodlivosti, zjavenie a zvesť lásky, akceptujeme večný omyl vzájomného zabíjania, a to pre veci, ktoré nie sú pre nás osobne významné?

Nepýtam sa na historické, ekonomické, geopolitické či iné významné sprievodné faktory, podmienky a príčiny súčasných vojen, ani tých z minulosti pradávejšej či celkom nedávnej. Všetky explózie, agresie a násilia, ktoré sa prejavujú priamo pred našimi očami vo vyvražďovaní civilného obyvateľstva Ázie, Európy, Afriky, v zabíjaní a mučení zajatcov, v znásilňovaní žien, mužov, detí, v zúrivom ničení pamätihodností a ľudských obydlí, nás nútia pýtať sa na správanie ľudí, ktorí sú aktérmi týchto udalostí. Kde sa berie tak extrémne silná nenávisť zhmotnená v celom tom vojnovom besnení?

Jedenásty september 2001, ako nový výstrel z Auróry, sa stal dátumom zahájenia faktického budovania Nového svetového poriadku. Pre úplnosť musím uviesť, že po jeho verbálnom ohlásení G. Bushom už v r. 1989 sa predohrou k nemu stala vojna v Perzskom zálive, známa tiež ako Operácia Púštna búrka. Práve tu po prvýkrát od vojny vo Vietname Západ, presnejšie USA (ako vždy, v pozadí s Veľkou Britániou a s oligarchickou kryptokraciou bankárov za plánovacím stolom) nanucujú svoju predstavu globálneho usporiadania sveta, Nového svetového poriadku násilím, sústredenou masívnou vojenskou agresiou. Je zrejme, že táto koncepcia „nového“ poriadku, práve

tak, ako ani žiadna z jej operácií (militaristických či humanitárnych), nemá nič spoločné s právom alebo s humanizmom, ale s konšteláciou síl vo svete. Nešlo tu iba o ropu, možno skôr o to, ukázať, „kto je tu šéfom“. A keď sledujem „komunikáciu“ politických špičiek doma, v Európe, vo Veľkej Británii, v USA a na najvyšších úrovniach medzinárodnej politickej scény, jej zvrátene osobný charakter, narcistickú zaslepenosť („Izoloval som ho! Vidíte!? Dorazil som ho, už prehráva.“ A odpoveď? „Veď ja mu ešte ukážem, kto tu prehráva!“ A tak ďalej, stále dokola), je mi jasné, že nemôže viesť k vzájomnému porozumeniu. Abnormálna akcia a za ňou pokrivená reakcia, na útok sa odpovedá útokom, narušené sociálne vzťahy, deformovaná verbálna i neverbálna komunikácia, restriktívne a sústavne opakované choré správanie. To je len niekoľko črt súčasnej zahraničnej politiky USA a EÚ. Alebo tiež autizmu. Tu vskutku nejde o osobný dialóg, tu nekomunikujú osoby s vedomím hĺbky a váhy dejín, osoby spojené s druhými, s ľudskou históriou a kultúrou, tu do seba narážajú „subjekty“ záujmov, neschopné normálnej sociálnej interakcie, uzamknuté za priehľadnými stenami egománie. A k tomu diabolský tanec vojnových operácií, islamu, demontáže katolicizmu, obchodu s drogami, bombami, ľuďmi, rinčanie zbraňami namierenými proti hospodársky, spoločensky a duchovne resuscitovanému Rusku, snahy o jeho nielen geopolitickú likvidáciu. A zakladanie vojnových ohnísk v Ázii, Afrike, Európe. Tu prehrávajú všetci. A všetci nesieme spoluvinu. Podieľame sa na každej vojne, na každom vraždení, pretože nie sme z tohto sveta vytrhnutí, naopak, sme s ním nenarušiteľne existenciálne spätí. Čo sa deje v ňom, to sa odohráva aj v nás. Len je ťažké to rozpoznať. A my to nevieme. Nedokážeme. Nechceme. Alebo nás možnosť či predstava možnosti takého rozpoznanie vháňa niekde do rozpakov a inde do osídľí bezodnej úzkosti.

Naliehavá prítomnosť hrozby globálnej katastrofy. Zbabelosť, podlosť, zrada. Hlad, strach, smrť. Divný mrav. Opakovanie večného omylu vzájomného zabíjania. Neopakovanie spomínania, spájania večných ideí, ktoré nami hýbu, neobnovovanie minulosti, zahľušenie pamäti. Zasypanie ľudskej hĺbky, preťatie ľudských koreňov v nebi. Strata sluchu pre reč stromov, spev riek, ticho vrchov. Vnútorňá prázdnota a zmätenosť. A viera? Len v pôžitky (pôžičky) a v kalkulácie so „svojou“ pravdou. A vernosť? Komu, čomu? Len nevernosti. Duchovné umieranie. To je situácia Západu. To je naša situácia. A v nej extrémne aktuálna otázka globálnej nukleárnej vojny. Cestou z tejto priepastnej situácie určite nie je idolatria slobody ani inez z hodnôt vyznávaných v prostredí bezduchého

právnicka a morálnej plytkosti súčasného Západu s jeho filozofiou-niformity a konformizmu. A nie je ňou ani klaňanie sa človeku redukovanému na jeho materiálne potreby alebo na súčasť prírody, na živočícha v jeho autonómii voči mocnostiam, ktoré ho presahujú. Chrám našich „najvyšších“ hodnôt leží v rozvalinách, sloboda, individuum, ľudské práva, rozum, veda, blahobyť... ochoreli, prehodnotili sa, znehodnotili samy seba a viedli do skazy. Opäť sa nám tak pripomína fakt, na ktorý nesmieme zabúdať: „Človek je bytosťou protikladnou a konfliktnou v sebe samej: človek hľadá slobodu, je pre ňu priamo zapálený a nielenže ľahko upadáva do otroctva, ale taktiež ho miluje.“ (Berďajev 1997, 49)

Podľa písomne zaznamenaných dejinných udalostí najmenej troch posledných tisícročí môžeme vojnu považovať za univerzálny fenomén, ktorý sa vyskytoval v každom historickom období, a to bez ohľadu na spoločenský a hospodársky systém, na technológie alebo rodové či iné usporiadanie. Demografické teórie chápu vojny ako nástroj, ktorým ľudstvo bojuje proti preľudneniu a vyčerpaniu prírodných zdrojov. Ak by takáto teória bola pravdivá, už niekoľko atómových bômb by v našej prítomnosti explodovalo na viacerých miestach sveta, aby zredukovali náramný rast populácie zaznamenaný od päťdesiatych rokov 20. storočia. Takisto vysvetlenia založené na ekonomických a mocenských faktoroch nás neprivedú ďalej. Samozrejme, pôsobili vždy, od gréckych mestských štátov, kde byť občanom jednej polis znamenalo v nemalej miere byť vo vojnovom spore s druhou polis, cez rímske mestské štáty a feudálne panstvá stredoveku až po moderné štáty, kde tí, ktorí sa zabíjajú a hynú v boji za vlasť, za kráľa, za slobodu, za demokraciu, nezískavajú ani bohatstvo, ani slobodu, ani vlasť... A moc? Kde je ich moc?

Súčasnú vojnu permanentne porušujú medzinárodné právo. Nie sú pokračovaním politiky, naopak, sú jej odmietnutím a jej zlyhaním. Cieľ vojny nemôže byť jej ospravedlnením. Tí, ktorí začínajú, vyvolávajú a vedú vojny, preukazujú svoju politickú nekompetentnosť a sú plne zodpovední aj za konflikty, ktorých dôsledky nepoznajú. V časoch globálnej kontroly konfliktov a globálne riadenej bezpečnosti (NATO, OSN) sú všetky štáty a všetky vlády za tieto konflikty zodpovedné. A všetky tieto konflikty sú globálne, ak aj nie z hľadiska vojenskej intervencie, tak určite vzhľadom na ich ekonomické, sociálne a morálne dôsledky. Studená vojna pobaltských štátov proti Rusku, „skrytá“, no neprehľadná vojna USA proti Rusku a Európe, Ukrajina, Sýria, Jemen, ešte predtým Juhoslávia, Irak, Afganistan, Lýbia a všetky tie ďalšie, takzvané menšie či menej intenzívne konflikty, „utečenecká“ vojna proti Európe, a napokon globálna informačná

vojna, to všetko naznačuje, že nemusíme čakať na ďalší totálny vojnový konflikt, už celé roky sme v ňom až po krk.

Vojna vedie vždy k politike odlišnej od politiky, ktorá vojne predchádzala a pripravila ju. Žijeme v období historickej zmeny, keď systém usporiadania sveta vytvorený víťazmi druhej svetovej vojny sa rozpadáva. Zmizlo rozdelenie na západný a východný blok, politické režimy vytvorené koloniálnymi mocnosťami sú v kríze, Afrika jeden deň povstáva a nasledujúci zasa upadá, ekonomické problémy prekrývajú politické, sociálne i vojenské záležitosti, na perifériách veľkých mocností sa zväzujú boje za nezávislosť alebo za ešte tuhšie nevoľníctvo. Súčasný konflikt sú evidentnými znakmi procesu, ktorý povedie k inému usporiadaniu medzinárodných vzťahov, k svetu odlišnému od toho, ktorý tieto konflikty vygeneroval. Nie je však isté, či táto historická zmena povedie k „novému“ svetovému poriadku. Víťazi studenej vojny sa usilujú „zosieťovať svet“ do usporiadania, v ktorom im ich moc umožní „robiť si, čo chcú“ a slabým umožní trpieť všetko, čo vytrpieť musia.

Bohaté a najbohatšie krajiny sa orientujú na veľmocenskú politiku a tie chudobné opäť túžia po otroctve. „Nový poriadok“ by napokon mohol byť aj starý poriadok koloniálneho modelu. Alebo prastarý poriadok tyranie a otroctva. A permanentná vojna, vojna bez hraníc je všade okolo nás, a pritom sa stále transformuje. Jej najnovšia metamorfóza pripomína vojnu zločineckých organizácií. Cieľom takýchto vojen nie je nastolenie pokoja a bezpečnosti a ich hlavnými hráčmi už nie sú štáty. Sme v rukách „gangov“, ktoré bez elementárnych zábran sledujú len svoje vlastné ciele, iba svoju prosperitu, a to na úkor ostatných. Pohybujú sa neobmedzene, bez hraníc, majú neobmedzené prostriedky, nerešpektujú nič, jediné, o čo usilujú, je neobmedzená moc a zisk. Vyhýbajú sa medzinárodnému právu a zákonosti alebo ich arogantne porušujú, celé štáty podriaďujú svojim záujmom, kontrolujú ich politiku i zbrane. Je stále zjavnejšie, že armáde a policajné aparaty dnes už nezaujímajú, aké je ich poslanie, prečo vykonávajú svoju službu, ale komu slúžia, pre koho pracujú. Ak účel armády spočíval vždy vo vyhnutí sa konfliktu, dnes pozorujeme ako americká armáda iniciuje vojny a mení režimy a vlády na strednom východe. Zatiaľ čo štát (ak sa nesprenverí svojmu učeriu) sa musí starať o spoločné dobro, gang sa stará výlučne o svoje súkromné, často protištátne „dobro“. Dôstojníci a vojaci armád premenených na gangy si nepripúšťajú vlastné myslenie, nestarajú sa o občianske a politické záležitosti, nepracujú pre národ či pre spoločné dobro, nebránia a neochraňujú verejnosť, sú žoldnieri, ktorí slúžia tomu, kto im platí. Finančné predstavujú jediný vskutku globálne fungujúci systém. Na svoju činnosť využívajú tak legálne, ako aj ilegálne prostriedky – presne tak, ako

to robia moderné zločinecké organizácie.

Takto transformovaná vojna je nástrojom nadvlády, prostriedkom na donucovanie druhej strany, aby konala proti svojej vôli. Na príklade Grécka sme videli, ako vôľa ľudu musela ustúpiť opačným požiadavkám EÚ. Opäť sa tu prejavujú črty vojny zločineckých bánd. Diktát, ktorý láme vôľu vlády i celého národa, je predsa vojnovým aktom. Finančná vojna proti Grécku je dokonalou ukážkou zločineckej vojny. Len hlupák by si mohol myslieť, že Grécko falšovalo svoje údaje bez vedomia EÚ, ECB, MMF, Svetovej banky a vševediacich ratingových agentúr. A pri organizovanej utečeneckej kríze v Európe ide zasa „len“ o vojnu „zločineckých bánd“, o lámanie vôle Európanov, keď sa im nanucuje prijať zhubné nahromadenie nepriateľsky naladených mäs s rovnako nepriateľskou kultúrou a nepriateľským náboženstvom. Neprispôbia sa, neprijímajú európske zákony, európsku kultúru, naopak, budú aj násilím presadzovať antieurópske zákony, zvyky, protikresťanské hodnoty, tradície a morálku. A prebudia strach a nenávisť a znásobia ich. To je kalkulácia oligarchickej kryptokracie.

Tá ďalej vedie svoj boj proti ľudskosti človeka, proti jeho túžbe poznať pravú pravdu, krásu a dobro a podľa nich vytvárať poriadok ľudského sveta na zemi pod milosrdným pohľadom neba. Potom, ako sa jej radom nežných, farebných a iných „revolúcií“ podarilo vzprestrieť sieť úžery nad celým svetom, svojim spoľahlivým nástrojom, masovými komunikačnými prostriedkami a nimi šírenými intrigami udržiava celý svet v bludnej slepote neistôt, v močariskách podozrievavej nedôvery, v kaleidoskopickom ošiali nenávisti. Hrôzy vojny ju netrápia, naopak, aj nimi sleduje svoj cieľ prebudovať lokálny alebo svetový poriadok podľa svojich predstáv. A je zrejme, že na dosiahnutie svojho cieľa používa rozmanité formáty vojny v pestrej škále jej úrovni. (Vrátane súčasnej vojny USA a Veľkej Británie „proti terorizmu“ a vojen vedených teroristickými organizáciami ako Al Kaida a ISIL, ktorých vojenské štáby sú zložené z dôstojníkov dosadených a riadených tajnými službami Veľkej Británie a USA.) Každú vojnu viedli a vedú štáty a ich reprezentácie v jej službách s cieľom zmocniť sa bohatstva cudzieho štátu, jeho materiálneho a duchovného bohatstva, jeho prírodných a ľudských, energetických a kultúrnych zdrojov. Preto sa vojny (studené, horúce i hybridné) viedli a vedú vo všetkých sférach spoločenského života, ba dnes i na územiach súkromných životov (v ktorých sanesporne uplatňujú aj sociálne vzory správania), v oblastiach vzdelávania i vo všetkých odvetviach výroby, v oblastiach športu aj vedy, v zdravotníctve aj v stavebníctve, v energetike aj v stravovaní, v doprave i v umení. (A preto sa po vojňách prepisujú učebnice. Nielen tie dejepisné, ale všetky.)

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Dostali sme k dispozícii slobodný priestor, o ktorom sme si, so spätným pohľadom, naivne mysleli, že v ňom môžeme, alebo budeme môcť, autentickjšie uplatňovať individuálne možnosti sebaaprevjavu. Postupne zisťujeme, že sloboda prítomného času nespočíva v tom, koľko možností máme na výber, ale v tom, ako sa k „pretláčaným“ možnostiam v poskytovanom priestore postavíme.

Prevládajúci liberálny priestor začal ponúkať alternatívne výbery. „Obžerstvo“ slobodou je možnosť jedného výberu, druhá je autoritatívne delegované, resp. autoritatívne diktovanie

Bludisko právd...

pravdy slobody. Asociatívny pamäťový softvér Vám určite signalizuje, že hlavne s druhou alternatívou, ktorou je diktát slobody, sa mnohí už v minulosti stretli a majú svoje skúsenosti. Nakoniec aj Heideggerov cyklický čas nesie v sebe verziu, že všetko, čo je, už raz bolo. Neostáva len dodať, že s iným obsahovým nábojom. Podobne je to aj s individuálnymi možnostami slobodného autentického sebavyjadrovania.

Iné názory, než sú názory a konštatácie mainstreamových liberálnych právd zaplňajú priestor prítomného času fóbomániou. Rozsah diagnostikovaných fobií sa rozšíril o najčastejšie sa vyskytujúce fobie prítomného času. Islamofóbi, xenofóbi, homofóbi a mnohí iní... „fóbi“ sú častým diskusným programom liberálnych „nositeľov jediných, absolútnych právd“. Fóbikovi s takýmito diagnózami sa t. č. vyskytuje nadrozmerné množstvo, a to len z toho dôvodu, že majú iný názor, iný postoj, než aký prezentuje oficiálna liberálna mainstreamová Pravda. Mnohým sa nakoniec môže stať, že pri pohľade do zrkadla začnú trpieť dysmorfóbiou, pocitom „škaredosti“ zo samého seba v prípadoch, ak s ponúkanými pravdami nesúhlasia, alebo k nim majú kritický postoj. „Takéto podsúvané pravdy sú mi vzdialené“, vraví váš vnútorný hlas a vonkajší kritický postoj. A už si vás zaradia. To aby ste si v procese liberálneho dozrievania dali existencionálnu otázku, „kto vlastne som a kam patríť?“

Sloboda však spočíva aj v rešpektovaní slobody iných. To, že neprijímame, alebo máme kritický postoj k názorom, ktoré sú propagandisticky pretláčané, na rozdiel od minulosti, pod inou značkou a obsahom, neznamená, že musíme byť zaradení do fóbických škatulí, ktoré z nás

robia nepriateľov liberálneho systému. Liberálno má reprezentovať informačnú výmenu v rovine „za a proti“, liberálno však rozhodne nemá byť o „vyrábaní“ fóbických chorobopisov v prípade, že s týmito „novými pravdami“ nesúhlasíme. V opačnom prípade sa postupne bude stávať len kópiou, alebo inou verziou, autokratického režimu. Nútené akceptovanie a prijímanie diktovaných právd z nás robí nie slobodných jednotlivcov, ale jedincov odsúdených na slobodu. Takýto slobodný priestor namiesto toho aby umožňoval vyjadrenia jednotlivcov, bez fóbických, či iných diskvalifikácií sa stáva priestorom

obmedzenosti. Veď predpokladom slobodného konania je existencia alternatív, možnosti konať inak. Pokiaľ plávame s prúdom liberálnych právd alebo vierovyznaní, tak sa môžeme cítiť slobodne. Nie sme ničím a nikým obmedzovaní. Ak si vyberieme smer proti prúdu, dostávame nálepky neplavcov alebo plavcov, ktorí nemajú štýl. Umiestnia vás do archívnych priestorov, alebo ak vám nedajú pečiatku „fóba“, tak vás zaradia do koša predsudkov. Stávate sa pešiakom, ktorý ignoruje modernitu. Absencia vzťahového dialógu, ktorý má byť charakteristikou slobodného priestoru, je citeľná.

Zygmunt Bauman, poľsko-britský sociológ, je autorom výrazu tzv. tekutá modernita. Je to výstižná charakteristika pre stav súčasnej spoločnosti, žijúcej, alebo prežívajúcej v stave „liberálneho slobodna“. Nielen tej našej. Globálne zasahuje prevažnú väčšinu sociálnych teritórií. Tekutá modernita je premenlivá, prchavá, silne individualizovaná, konzumná, globalizovaná. Jej dominantnou charakteristikou je absencia stabilných oporných bodov. Stabilnejšie entity, ktoré by kreatorovali a zachovávali hraničný priestor v interakčných výmenách. Pravdy a pravidlá, ktoré sa v súčasnosti produkujú, vznikajú a zanikajú. Sú tekuté. Neostáva po nich nič pevné, zásadové, čo by poskytovalo jednotlivcom „hranično“ v ich slobodných seba prejavoch. A tak sme obklopení a samozrejme aj zaťažení „obžerstvom“ slobody, čo znamená, že každý má právo na svoju individuálnu slobodu, prezentovaním tej svojej, vlastnej pravdy. Vzniká bludisko alebo chaos premenlivých „slobodných právd“. Táto skutočnosť ešte nie je až tak zaťažujúca. Kritickým je ten, stav, v ktorom sa slobodný priestor, presýtený pravdami,

dostáva do kómatického stavu. Kómatický stav je stavom nezohody. Pokiaľ ľudia nedosiahnu zhodu o hraniciach ohraničenia prejavov vlastnej autonómnej slobody tak slobodný priestor bude bojiskom systémových a individuálnych právd. Svojimi individuálnymi slobodnými prejavmi a pravdami prekračujeme vlastný priestor a zasahujeme do slobodných priestorov iných. Negatívnu výmennú obojstrannosť spočívajúcu v nerešpektovaní individuálnej autonómie môžeme porovnať so systémovým vnucovaním „slobodných“ paradigiem režimom liberálnej demokracie. Buď ich prijímame, alebo sme zaradení do „zberných odpadových košov“. Francúzsky filozof Em-

manuel Levinas výstižne nazval takýto stav „totalitou slobôd“.

Akoby prevládalo animálne uchopovanie slobodného priestoru prostredníctvom slobodných vyjadrení, či seba vyjadrení. „Čím väčší priestor pohltím svojou vlastnou subjektívnou slobodnou pravdou, tým sa cítim, alebo som, slobodnejší“, zaznieva z výkrikov tých, ktorí slobodný priestor pochopili mocensky. Tento priestor sme transformovali na konkurenčné bojisko pretláčania, či už systémovo inštalovaných právd, alebo právd individuálnych. Neuvedomujeme si základnú podstatu využívania slobodného priestoru. Sloboda, názor, pravda toho druhého nie je konkurencia mojej slobode, mojej pravde. Ak nebudeme rešpektovať túto skutočnosť, dávame možnosť vzniku chaosu slobôd a nimi ponúkaných právd. Slobodný priestor sa atomizuje a naplňa mocenskými siločiarami, „ktorý a koho slobodný názor“ je ten adekvátny a správny. Zo slobodného priestoru, ktorý relatívne máme k dispozícii sa stráca jedna základných cností.

Rešpekt, či už v procese systémového pretláčania univerzálnych právd, ktorých implementovanie jednotlivých systémov ponúka (t. č. prevládajúca expanzia právd liberálnej demokracie) ako aj vzájomný rešpekt „vo výmene právd“ v interakčnom procese jednotlivcov. Tým, že sa stráca rešpekt približujeme sa k Engelsovskej predstave „vnútenia pravdy“. Donútením ľudí k súhlasu, k prijatiu našej pravdy im robíme vlastne láskavosť, pretože tá naša pravda je ta pravá, ktorú by chceli aj oni, keby neboli zaslepení inými názormi, alebo aj sami sebou.

Takže slobodný priestor, v ktorom „dnes už platí hocičo“, ako to vyjadril rakúsky epistemológ Paul Karl Feyerband, sme rozkričali krikom „právd“, v ktorom často nie je podstatné, čo kričime, ale podstatnejším je fakt, kto, ako nahlas a ako dlho kričí. Jeho Pravda „platí“.

IVAN BINDAS

KULTÚRA

Dvojtyždenník závislý od etiky

Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava

Telefón: 0911 286 452

Vydáva Factum bonum, spol. s r. o.

Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.

IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: Július Binder – Šéfredaktor: Teodor Krížka – Cena jedného čísla je 1.60 € – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronickú adresu: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164,

820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – Internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk – ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

JANUÁR

Varšava oznamuje začiatok rokovaní medzi komunistickými predstaviteľmi a hnutím Solidarnosť, ktoré sa tým činom stáva legálnym. Maďarský parlament schvaľuje zakladanie nezávislých strán. Gorbačov v Moskve potvrdil svoj plán zredukovať stavy ozbrojených síl Sovietskeho zväzu o päťstotisíc mužov. Z Angoly začínajú odchádzať kubánski „dobrovoľníci“; tento odchod už pred časom avizoval Fidel Castro.

FEBRUÁR

Po viac ako deväťročnej okupácii sovietske vojská definitívne opúšťajú Afganistan. Ruský veliteľ generál Gromov zanecháva za sebou krajinu, ktorou otriasa politický, vojenský a ekonomický chaos. V Sovietskom zväze pokračujú národnostné konflikty a prejavujú sa nezávislé tendencie Litvy a Moldavska. Vo Varšave sa začínajú rokovania okolo okrúhleho stola medzi komunistickou vládou a opozíciou. Ústredný výbor Maďarskej zjednotenej robotníckej strany v Budapešti v zásade súhlasí s princípom pluripartizmu a schvaľuje požiadavku revízie oficiálneho názoru na revoltu z roku 1956. Naopak vláda v Prahe kruto potlačila manifestácie na Václavskom námestí a nechala zatknúť autora divadelných hier a vodcu disidentského hnutia Václava Havla.

MAREC

Kandidátom Komunistickej strany Sovietskeho zväzu uštedrila porážku vo voľbách čiastočne nová garda v sovietskom parlamente. Tieto voľby boli prvými relatívne slobodnými voľbami po sedemdesiatich rokoch komunistického režimu. Najvýznamnejšia novinka však spočívala v tom, že na voľbách sa zúčastnili aj kandidáti zapísaní na mimovládnych kandidátskych listinách, ktorí zvíťazili najmä vo veľkých mestách a okrajových republikách. Tohoročné voľby mali však predovšetkým symbolický význam, lebo systém rozdeľovania kresiel komunistom aj tak prisúdil väčšinu mandátov. Michail Gorbačov v Moskve navrhuje obnovenie niektorých foriem súkromného pozemkového vlastníctva. V Tibete vypukla vzbura proti čínskej nadvláde a bola krvavo potlačená.

Apríl

Solidarnosť v Poľsku doviedla do víťazného konca svoj prvý zápas: na konci rokovaní, ktoré prebiehali od januára, komunistická vláda a strana súhlasili s politickým a odborárskym pluralizmom, s vytvorením parlamentného dvojkomorového systému a s čiastočným zavedením trhovej ekonomiky. V Gruzínsku v tom čase zasahuje sovietska armáda s pomocou tankov proti národne orientovaným demonštrantom. V Moskve medzitým prišlo o funkciu stoosemnásť členov Ústredného výboru Komunistickej strany Sovietskeho zväzu. Medzi nimi sa nachádza aj hlava štátu Andrej Gromyko, ktorý definitívne odchádza z politickej scény.

MÁJ

V Číne vypukli vzbury. Slávne Námestie nebeského pokoja v Pekingu už niekoľko týždňov sústavne okupujú tisíce demonštrantov. Prevažnú väčšinu z nich tvoria študenti a požadujú demokraciu a slobodu. Na námestí sa občas zhromaždil až milión demonštrantov. Podobné manifestácie sa konajú v Šanghaji, Kantone a v desiatkach ďalších miest. Režim stále nezasahuje do diania. Tajomník komunistickej strany Zhao Ziyang nakoniec verejne poprosil demonštrantov o odpuštenie.

V tom istom mesiaci Maďarsko oznamuje, že strhlo železnú oponu, ktorá

lemovala hranicu s Rakúskom. Michail Gorbačov je v Moskve zvolený za prezidenta Najvyššieho sovietu ZSSR. Sľubuje, že z Európy stiahne päťsto jadrových hlavíc a nebudena reťaz požadovať od Západu žiadnu akciu.

JÚN

„Čínsky máj“ sa končí tragicky. „Príliš mäkkého“ Zhaa odvolal a neskôr zbavil funkcie Teng, ktorý vydal rozkaz, aby armáda v Pekingu znovu nastolila poriadok. Televízne kanály v priamom prenose uvádzajú zábery, ako študentov v okolí Námestia nebeského pokoja mliaždia tanky. Mŕtvi sa počítajú na stovky, ak nie na tisíce. Pekinská vláda v priebehu posledných desiatich rokov trepľivo a vytrvalo pracovala na tom, aby krajina vykročila na cestu k postupnej a opatrnej demokratizácii. V priebehu niekoľkých hodín sa ukázalo, že tieto snahy vyšli navivoč.

Úplne odlišné ovzdušie vládne v Poľsku, kde hnutie Solidarnosť v par-

JOZEF M. RYDLO

Zápisník 1989

lamentných voľbách víťazí na plnej čiare: vo voľbách získalo deväťdesiatdeväť kresiel zo sto v Senáte a stošesťdesiatjeden mandátov v Dolnej komore. Potvrdzuje sa to, čo si prednedávnom nikto nevedel ani len predstaviť: vznikla vláda, kde prevažnú väčšinu tvoria nekomunisti.

JÚL

Francúzsko a s ním celý civilizovaný svet si 14. júla pripamätáva 200. výročie Francúzskej revolúcie.

Maďarsko nastúpilo na cestu demokracie. Komunisti sa sťahujú zo svojich mocenských pozícií krok po kroku a bez viditeľných otrasov. Vláda oficiálne rehabilituje povstalcov z roku 1956 a na slávnostnom pohrebe premiéra niekdajšej revolučnej vlády Imreho Nagya, ktorý bol odsúdený na smrť a popravený, sa v Budapešti zúčastnilo tristošesťdesiat tisíc ľudí. Zakladanie nezávislých strán je zakotvené v zákonoch a parlament schválil princíp slobodných volieb. Komunistickej strane sa zriekla „vodcovskej úlohy“. Vládna moc otvára hranice utečencom z východného Nemecka, ktorí prúdia cez Česko, Moravu a Slovensko do Rakúska, aby sa nakoniec dostali do Nemeckej spolkovej republiky.

AUGUST

V Poľsku sa moci chopila Solidarnosť. Tadeusz Mazowiecki, katolíck z radov hnutia Lecha Wałęsu, dostáva poverenie zostaviť novú vládu, kde komunistom pripadnú len tri ministerské kreslá. Wojciech Jaruzelski sa v hlasovaní stáva prezidentom republiky. Za Mazowieckeho hlasovalo v parlamente 91 komunistických poslancov, čím len oficiálne potvrdili hlbokú krízu v strane. V pobaltských krajinách sa v tom čase opäť konajú demonštrácie za nezávislosť. Cez Litvu, Lotyšsko a Estónsko sa vinie ľudská reťaz, dlhá päťstošesťdesiat kilometrov. Jeden a pol milióna ľudí tak symbolicky protestuje proti včleneniu troch pobaltských republík do rámca ZSSR, ktoré sa uskutočnilo pred päťdesiatimi rokmi ako následok paktu Ribbentrop – Molotov. Nad Spišskou Kapitoulou svitá: 36 rokov od smrti biskupa-mučeníka Jána Vojtaššákaja v roku 1965 vysvätený nový spišský biskup...

SEPTEMBER

Východní Nemci sa dali na útek. Za tri týždne prekročilo maďarsko-rakúske

hranice zbavené zátarasov dvadsaťpäť tisíc utečencov, aby našli azyl v Západnom Nemecku. Vo Východnom Nemecku sa medzitým prvýkrát konajú masové demonštrácie proti vláde. Berlínske davy prevolávajú na slávu Michailovi Gorbačovovi, ktorý je v tom čase na návšteve Nemecka, a Ericha Honeckera posielajú na smrť. Isté zmeny nastávajú aj na ázijskom juhovýchode: po desaťročnej okupácii odchádzajú z Kambodže vietnamské vojská.

OKTÓBER

Pád Honeckerovho režimu vo východnom Berlíne. Komunistický diktátor z východného Nemecka, ktorý len pred pár týždňami ešte tvrdil, že situáciu drží pevne v rukách, sa musel vzdať funkcie. Následne ho vylúčili z ústredného výboru strany, zbavili členstva v nej a obžalovali z korupcie. Jeho nasledovník Egon Krenz sa musí spoľahnúť sám na seba. Dvestotisíc demonštrantov v Drážďanoch požaduje,

Michail Gorbačov a americký prezident George H. W. Bush. Despotický vodca Rumunska je po krviprelievani zbavený moci. Posledný európsky tyran padol pod tlakom vzbúr, ktoré vypukli v meste Timișoara a bleskovo sa rozšírili po celej krajine. Armáda sa postavila na stranu ľudu proti tajnej polícii Securitate, ktorej prisúdili zodpovednosť za hroznú masaku. Moci sa chopil „Výbor národnej koordinácie“, ktorý prisľúbil slobodné voľby. Nicolae Ceaușescu a jeho manželku Elenu postavili pred mimoriadny vojenský súd, odsúdili na trest smrti a popravili. Kancelár Helmut Kohl a východnemecký premiér Hans Modrow v Berlíne oficiálne otvárajú Brandenburskú bránu, symbol nemeckej jednoty. V Prahe Federálne zhromaždenie Česko-Slovenskej socialistickej republiky volí za prezidenta českého dramatika Václava Havla.

Panny Márie Lurdskej
11. februára 1989, Termez

JEDINÁ AUTENTICKÁ VEC: TERMEZ, SOVIETSKO-AFGÁNSKA HRANICA

Koniec. Kolóna ozbrojených transportérov prechádza cez železný most nad riekou Amudarja, ktorá označuje líniu štátnej hranice a kľukatí sa pozdĺž nízkeho riečného brehu na sovietskej strane. Opúšťa Afganistan, vojna sa skončila. Živé strapce parašutistov sa pridávajú príklpu na tankoch, pozdvihujú samopaly na znak pozdravu a volajú „hurá“. A zdá sa, že aj ľudia, ktorí ich prišli privítať na cestu, sú šťastní. Vo vzduchu povievajú zástavy a lietajú červené klince. Jeden z transportérov má na bočnej kapote pripevnený transparent s nápisom: „Mier s tebou, Afganistan“. Táto veta obsahuje akýsi pochmúry podtón alebo len vyjadruje nádej, v ktorú neverí ani sám autor nápisu. Podľa historickej logiky a reality by bol namieste aspoň malý náznak pocitu viny. Dnes však nie je deň pohromy, ale deň slávy. Chlapci sa vracajú domov a okrem prachu, ktorý zvířil posledný tank, je Afganistan minulosťou.

Blíži sa 15. február a tento dátum, ktorý bol stanovený ako lehota odchodu sovietskych vojsk, Sovietsi nielenže dodržali, ale dokonca odchádzajú predčasne. Päťdesiatosem obrnených transportérov a parašutistický praporek, ktorý prechádza pozdĺž koryta rieky Amudarja, tvoria len zadný voj veľkej armády. Poslední vojaci opustili Kábul pred tromi dňami a ešte minulý pondelok v horách okolo hlavného mesta zúrili boje. Na niektorých transportéroch zanechali svoje znaky. „Po týchto vojakoch už v Kábule zostali Sovietsi len na veľvyslanectve,“ hovorí jeden dôstojník. „V týchto dňoch prekročilo štátnu hranicu tridsaťtisíc mužov; nejaký čas ešte budeme mať pod kontrolou päť provincií, ale už nie Kábul.“

Tento dôstojník nevie uviesť presný počet sovietskych vojakov, ktorí sa naďalej zdržiavajú v Afganistane; môže ich byť dvadsaťtisíc alebo ešte menej. Podľa západných zdrojov v hlavnom meste kontroluje letisko tisícpäťsto vybraných mužov, ktorí odídu až posledný, spolu s veliteľom Gromovom. Gromova si režim vyškolil na to, aby pomocou vojenských prostriedkov zaručil ideologický a politický expanzionizmus Sovietskeho zväzu. Stal sa však opak: musel napláňovať prvý skutočný od-

chod vojsk tak, aby sa tento odchod nezvrhol do bezhlavého útoku.

Len čo sa vojaci ocitli niekoľko stovák metrov za hranicou, museli povinne absolvovať ceremoniál, ktorý sovietskym hrdinom vnucuje rétorika a byrokracia. Stojí tu tribúna pre významných predstaviteľov, ďalší tribúna, o čosi menšia, pre vážených hostí a nakoniec dav s množstvom vyobrazení Lenina a zástav všetkých päťnástich sovietskych republík. Vojakom sa prihovára predstaviteľ republiky, potom reprezentant oblasti a nakoniec zástupca mesta. Navlas rovnaká zemepisná hierarchia je vyhradená aj pre zástupcov strany. Je tu aj tajomník vojnových veteránov a dôstojník, ktorý je ešte v službe. Pionieri s odznakmi a s červenými šatkami sa vládnu rétoriku už naučili a recitujú akúsi ťažkopádnu báseň, v ktorej sa každý verš končí slovom „sláva“.

Gorbačov a Ševardnadze destabilizovali starú Brežnevovu doktrínu expanzionizmu, vniesli do zahraničnej politiky realistický pohľad a tento odchod o tom svedčí. V Moskve dokonca aj denníky píše, že všetko je omyl. Tu však vládne taká situácia, akoby išlo o hranice iného sveta, a nie Afganistanu. Zdôrazňuje sa fakt, že zvíťazil internacionalizmus a stanovený cieľ bol dosiahnutý.

Skutočnú atrakciu stelesňujú novinári zo Západu, ktorým povolili nerešpektovať program ceremónie a podniknúť útok na vojakov stojacich v radoch na námestí. Zaujímajú sa o meno, o vojnové historiky: Je v obecnstve tvoja matka? Máš ju rád? Bolo správne ísť do Afganistanu? Životný príbeh a poučenie z porážky sa zvestia do dvoch krátkych výrokov. Americké televízne štáby vyhľadávajú čo najpitoresknejšie pozadie pre reportéra, ktorý takmer z profilu divadelným hlasom do kamery rezumuje deväť rokov plných vojny, smrti, invázií a poukazuje na dôsledky, ktorými odchod doľahne na vzťahy s Čínou a so Spojenými štátmi americkými.

Nič nie je orajstné, to všetko je iba povrchná hra: ceremónia, rétorika predlovov, epitetá, naša banálnosť. Ani odchod vojsk nie je autentický: parašutisti sem dorazili predvčerom a prenocovali na druhej strane hraníc; oholili sa, tanky očistili od blata z priesmyku Salang a včera ráno celí vylbskaní nastúpili na triumfálnu cestu.

Vojna totiž nie je pekná vec, ale je víťazná a čistá, ak sme zvíťazili v mene internacionalizmu. Jediná autentická chvíľa tejto slávnosti, ktorá má pripomínať to, čo sa v budúcnosti nebude pripomínať ako víťazstvo, je tá, keď rodičia dostanú povolenie, aby pretrhli pásky a bežali v ústrety vojakom, ktorí sa práve navrátili z frontu. Ani oni však nie sú úplne skutoční: len veľmi málo rodičov sa odhodlalo na cestu, ktorá trvá niekoľko dní. Dav pozostáva z Uzbekov, ktorí súhlasili s tým, že si na polhodinku adoptujú mladých parašutistov. Prejavený cit je jedinou autentickou vecou. Ľudia vojakov objímajú, ponúkajú im chlieb a poštovné formuláre, aby mohli napísať telegramy: „Len píšete, my sa už postaráme o doručenie.“

Ľudský dav zachytí aj staručkého vojnového veterána. Priviezli ho sem organizátori a novinárom opakuje ako pokazená platňa: „Som vojnový veterán, volám sa...“, zúčastnil som sa na obrane Leningradu.“ Včera tu však boli veteráni, ktorí boli sviežejší a úprimnejší ako on. Keď títo chlapci prešli niekoľko stoviek metrov za posledným vojnovým mostom ponad riekou Amudarja, aj oni sa stali vojnovými vyslúžilcami.

Sv. Cyrila z Heliopolu
28. marca 1989, Moskva

(Pokračovanie v budúcom čísle)